

2023

Доклад за цялостна предварителна оценка на
въздействието
на Закон за Българската народна банка

Период на извършване:
2023 г.

Съдържание

Съдържание.....	2
Списък на използваните съкращения	3
1. Описание на проблема	4
1.1. Описание на проблема или въпросите, които се уреждат с проекта на нормативен акт. Описание на причините за тяхното възникване	4
1.2. Описание на проблемите в прилагането на съществуващото законодателство.....	13
1.3. Описание на нововъзникналите обстоятелства	21
2. Заинтересовани страни	34
3. Цели	37
4. Варианти на действие	39
Вариант „Без действие“	39
Вариант за действие 2	41
5. Анализ на въздействията	49
Определяне на икономическите, социални и екологични въздействия	49
5.1. Икономически въздействия, социални и екологични въздействия	49
5.2. Определяне на специфичните въздействия на вариантите:	57
5.3. Качествена оценка на по-значимите въздействия и специфичните им аспекти.....	59
5.4. Количествена оценка на най-значимите въздействия и на специфичните им аспекти	67
5.5. Административна тежест.....	70
5.6. Оценка на въздействието върху малките и средните предприятия (МСП - тест).....	73
5.7. Оценка на ползите и разходите	73
6. Сравняване на вариантите.....	74
7. Препоръчителен вариант	76
8. Консултации	76
9. Последваща оценка на въздействието.....	78
10. Източници	79
11. Приложения	79

Списък на използваните съкращения

Съкращение	Пълно наименование
БНБ	Българска народна банка
ЗБНБ	Закон за Българската народна банка
ЕЦБ	Европейска централна банка
ЕСЦБ	Европейската система на централните банки
ДФЕС	Договор за функционирането на Европейския съюз
ЕС	Европейски съюз
НЦБ	Национална централна банка
ЕНМ	Единен надзорен механизъм
ЕМП	Единен механизъм за реструктуриране
ЕСП	Единен съвет за реструктуриране

1. Описание на проблема

Дефинирането на проблема е основополагащата ключова аналитична стъпка, тъй като тя поставя началото и определя посоката на анализа в оценката на въздействието. Правилно дефинираният проблем дава възможност за правилно формулиране на решения и обратно грешно формулираният проблем гарантира грешни решения. В този смисъл, при изложените по-долу дефинирани проблеми са взети предвид както причините, стоящи в основата за тяхното възникване, така и обстоятелствата които обуславят тяхното продължаващо съществуване, като по този начин се цели обосноваване на предложената нормативна промяна, като адекватна и успешна интервенция, целяща разрешаване на тези проблеми.

Особено внимание е обърнато на краткото и ясно формулиране на проблемите, като са посочени съответните дефицити в прилагането на съществуващото законодателство, които обуславят тяхното възникване и актуалност. Изложени са подробни и относими аргументи относно наложителната нормативна промяна с оглед разрешаването им поради невъзможността това да стане в рамките на съществуващото законодателство без неговото изменение. В тази връзка, в изложението по-долу е включен и задължителния първи за анализ при всяка оценка на въздействието Вариант „Без действие“, който описва текущата ситуация и дава оценка какви биха били последиците ако не бъдат приети съответните законодателни промени, предложени с проекта на новия Закон за Българската банка.

1.1. Описание на проблема или въпросите, които се уреждат с проекта на нормативен акт. Описание на причините за тяхното възникване

Присъединяването на Република България към еврозоната е правно регламентирана крайна фаза на евроинтеграционните процеси в рамките на Икономическия и паричен съюз (ИПС). Още в официално заявената Преговорна позиция и Допълнителните информации към нея по глава 11 „Икономически и валутен съюз“ от 2001 г., както и с Предприсъединителните икономически програми на Република България за периода 2002–2005 г. и 2004–2007 г., България е поела ангажимент за членство в еврозоната. Впоследствие ангажиментът за бъдещо приемане на единната европейска валута е препотвърден и в Договора за присъединяването на Република България и Румъния към Европейския съюз, обнародван в „Официален вестник“ на Европейския съюз, ОВ L 157 от 21 юни 2005 г., в сила от 1 януари 2007 г. Приемането на

еврото е задължение на българската държава по силата на правото на ЕС, когато покрие всички критерии за членство. До момента на присъединяване към еврозоната България участва в Икономическия и паричен съюз на ЕС като държава членка с дерогация.

Съгласно член 140 от Договора за функционирането на Европейския съюз най-малко веднъж на две години или по искане на държава – членка на ЕС с дерогация, Европейската централна банка и Европейската комисия задължително докладват пред Съвета на ЕС *„относно напредъка, постигнат от държавите членки с дерогация в изпълнението на техните задължения, във връзка с постигането на икономическия и паричен съюз“*.

От 1 януари 1999 г. до сега еврото бе въведено в 20 държави – членки на ЕС. Към настоящия момент докладите за конвергенция включват преглед на седем от осемте държави – членки на ЕС, които още не са приели единната валута. Една от осемте държави – Дания, е уведомила през 1992 г. Съвета на Европейския съюз (Съвета на ЕС) за намерението си да не участва в третия етап на Икономическия и паричен съюз (ИПС). Поради това доклади за конвергенцията за Дания се изготвят само по нейно искане. Останалите седем държави – членки, включително България, по силата на Договора за функционирането на Европейския съюз (наричан по-долу Договора или ДФЕС) са правно задължени да приемат еврото, което означава, че те трябва да предприемат всичко необходимо, за да покрият всички критерии за конвергенция. В изпълнение на правото на ЕС, като първи етап през месец юли 2020 г. българския лев беше приет за участник във Валутно-курсния механизъм II (ВМ II).

С докладите за конвергенция, на Европейската централна банка и Европейската комисия се проучва дали в седемте разглеждани държави е постигната висока степен на устойчива икономическа конвергенция, съответства ли националното законодателство на Договорите и на Протокола относно Устава на Европейската система на централните банки (ЕСЦБ) и на Европейската централна банка (наричан по-долу Устава на ЕСЦБ) и изпълнени ли са законовите изисквания по отношение на съответната национална централна банка за превръщането ѝ в неразделна част от Евросистемата. В частност, по отношение на законовите изисквания се прави оценка на съвместимостта на националното законодателство с разпоредбите за независимостта на националните централни банки, залегнали в Договора (член 130) и в Устава (членове 7 и 14.2), с разпоредбите за поверителност (член 37 от Устава), със забраната за парично финансиране (член 123 от Договора) и за привилегирован достъп (член 124 от Договора)

и с изискването от правото на ЕС единно изписване на еврото. Оценка обхващат също аспекта на правната интеграция на националната централна банка в Евросистемата (по-специално по отношение на членове 12.1 и 14.3 от Устава).

Съгласно действащия устройствен закон за централна банка, Българската народна банка е централна банка на Република България. Основна цел на Българската народна банка е да поддържа ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица и провеждане на парична политика в съответствие с изискванията на този закон. Българската народна банка действа в съответствие с принципа на отворената пазарна икономика при свободна конкуренция, като подкрепя ефективното разпределение на ресурсите. Без да се засяга основната цел за поддържане на ценовата стабилност, Българската народна банка подкрепя основните икономически политики на Европейския съюз, за да допринесе за постигането на неговите цели, както са посочени в чл. 3 от Договора за Европейския съюз.

Органи за управление на Българската народна банка са управителният съвет, управителят и тримата подуправители, избрани за ръководители на основните управления – управление „Емисионно“, управление „Банково“ и управление „Банков надзор“. Управителният съвет се състои от седем членове: управителят на банката, тримата подуправители и трима други членове. Управителят на Българската народна банка се избира от Народното събрание. Народното събрание избира подуправителите - ръководители на основните управления, по предложение на управителя. Другите трима членове на управителния съвет се назначават от президента на републиката. Мандатът на членовете на управителния съвет е 6 години.

Компетентността на Управителния съвет на БНБ е посочен в чл. 16 от действащия Закон за БНБ. Съгласно цитираната разпоредба Управителният съвет: 1. обсъжда и приема основни насоки на дейността си; 2. приема нормативни актове по дейността на банката; 3. определя лихвите, таксите и комисионите във връзка с дейността на банката; 4. определя процентите на минималните резерви, които банките трябва да държат, и утвърждава условията и изискванията за изпълнението им; 5. определя с наредби нормативите и изискванията за регулиране на банковата дейност; 6. приема правилник за дейността си; 7. взема решения за въвеждане и преустановяване на отделни дейности на банката; 8. открива и закрива клонове и представителства на банката; 9. приема решения за издаване на нови банкноти и монети и определя сроковете, след които те престават да бъдат законно платежно средство и в които извадените от употреба

банкноти и монети следва да бъдат обменени; 10. обсъжда периодично отчетите за дейността на основните управления на банката; 11. определя реда и компетентностите за отнасянето в загуба на несъбираеми вземания на Българската народна банка; 12. приема решения за участие на Българската народна банка в международни организации и в мероприятия и дейности, предприемани от такива организации; 13. приема внесените от управителя годишен бюджет, годишен счетоводен баланс и отчета по чл. 51 от закона; 14. отговаря за създаването и поддържането на ефективна система за вътрешен контрол в Българската народна банка и в нейните дъщерни дружества, съобразена с присъщите рискове за дейността ѝ; 15. издава, отказва издаване и отнема лицензи на банки в условията на тясно сътрудничество по чл. 7 от Регламент (ЕС) № 1024/2013, на оператори на платежни системи, на платежни институции и на дружества за електронни пари и регистрира, отказва регистриране и заличава доставчици на услуги по предоставяне на информация за сметка при условия и по ред, определени със закон; 16. прилага надзорни мерки и мерки за ранна намеса, дава одобрения, разрешения и съгласия в предвидените от закона случаи, включително в условията на тясно сътрудничество по чл. 7 от Регламент (ЕС) № 1024/2013; 17. приема решения като орган за реструктуриране съгласно Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници и Регламент (ЕС) № 806/2014; 18. приема решения по чл. 20, ал. 1, т. 2 от Закона за гарантиране на влоговете в банките, че влогове в банка са неналични; 19. издава, отказва издаване, отнема или спира действието на лиценза или регистрира, отказва да регистрира, заличава или спира действието на регистрацията на администраторите на бенчмаркове за лихвени проценти, както и одобрява или отказва одобрението на бенчмаркове за лихвени проценти, изготвени в трета държава, по Регламент (ЕС) 2016/1011 на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2016 г. относно индекси, използвани като бенчмаркове за целите на финансови инструменти и финансови договори или за измерване на резултатите на инвестиционни фондове, и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2014/17/ЕС и на Регламент (ЕС) № 596/2014 (ОВ, L 171/1 от 29 юни 2016 г.); 20. издава одобрение на програми за покрити облигации и приема други решения като орган за публичен надзор на покритите облигации по Закона за покритите облигации; 21. разглежда и решава други въпроси от дейността на банката.

Управителят на Българската народна банка организира, ръководи и контролира дейността на банката с изключение на онези дейности, които с този или с друг закон са предоставени в изключителна компетентност на подуправителите, и я представлява в

страната и в чужбина. Той може да предоставя упражняването на някои от правомощията си на други длъжностни лица.

В Българската народна банка има обособени три основни управления - "Емисионно", "Банково" и "Банков надзор", всяко от които се ръководи пряко от подуправител, определен от Народното събрание. Основната функция на управление "Емисионно" е да поддържа пълно валутно покритие на общата сума на паричните задължения на Българска народна банка, като предприема необходимите действия за ефективно управление на брутните международни валутни резерви на банката. При възникването на системен риск за стабилността на банковата система управление "Банково" осъществява функциите на кредитор от последна инстанция при условия, определени в този закон и в приетите от управителния съвет нормативни актове. Надзорът върху банковата система се осъществява от подуправителя, ръководещ управление "Банков надзор", в условията на тясно сътрудничество по чл. 7 от Регламент (ЕС) № 1024/2013, съгласно определен в закон ред и издадените за неговото прилагане нормативни актове. Подуправителят упражнява надзорните си правомощия и оперативното ръководство на управление "Банков надзор" самостоятелно и независимо от функциите на другите управления на Българската народна банка. Надзорът върху операторите на платежни системи, върху доставчиците на платежни услуги и издателите на електронни пари се осъществява от подуправителя, ръководещ управление "Банково", по ред, определен в закон и в нормативните актове по прилагането му. Подуправителят упражнява надзорните си правомощия и оперативното ръководство на управление "Банково" самостоятелно и независимо от функциите на другите управления на Българската народна банка. Съгласно чл. 24 от действащия Закон за БНБ паричната единица на Република България е левът, разделен на 100 стотинки. Българската народна банка има изключителното право да пуска в обращение банкноти и монети. Банкнотите и монетите, издадени от банката, са законно платежно средство и задължително се приемат за плащания в пълната им номинална стойност без ограничения. Българската народна банка осигурява печатането на банкноти и сеченето на монети, както и опазването и съхраняването на непуснати в обращение банкноти и монети и опазването и унищожаването на изтеглени от обращение банкноти и монети.

Паричните функции и операции на Българската народна банка са регламентирани в глава пета от Закона за БНБ. Съгласно чл. 28 ообщата сума на паричните задължения на Българската народна банка не може да превишава левовия еквивалент на брутният

международен валутен резерв, като левовият еквивалент се определя на основата на официалния валутен курс на лева към германската марка съгласно чл. 29¹.

Общата сума на паричните задължения на Българската народна банка включва: 1. всички банкноти и монети в обращение, емитирани от Българската народна банка; 2. салдата по сметки, притежавани от други лица в Българската народна банка, с изключение на сметките на Международния валутен фонд.

Брутният международен валутен резерв на Българската народна банка е равен на пазарната стойност на следните активи на банката: 1. притежаваните банкноти и монети в свободно конвертируема чуждестранна валута; 2. средства в свободно конвертируема валута, притежавани от Българската народна банка по сметки в чуждестранни централни банки или в други чуждестранни финансови институции, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг; 3. притежаваните от Българската народна банка специални права на тираж на Международния валутен фонд; 4. притежаваните от Българската народна банка дългови инструменти, емитирани от чужди държави, централни банки, други чуждестранни финансови институции или международни финансови организации, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг и които са платими в свободно конвертируема валута, с изключение на дълговите инструменти, дадени или получени като обезпечение; 5. салдото от вземанията и задълженията по форуърдни сделки или сделки с уговорка за обратно изкупуване на Българската народна банка, сключени със или гарантирани от чуждестранни централни банки, публични международни финансови организации или други чуждестранни финансови институции, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг,

¹ Официалният валутен курс на лева към германската марка е 1 лев за 1 германска марка. Когато законно платежно средство във Федерална република Германия стане общата валута на Европейския съюз - еврото, официалният валутен курс на лева към еврото се определя чрез умножаване на курса по ал. 1 по официалния курс, по който германската марка се е конвертирала към еврото. Така определеният курс се обнародва в "Държавен вестник" от Българската народна банка. Считано от датата на участие на Република България в Механизма на обменните курсове (Exchange Rate Mechanism II) официалният валутен курс на лева към еврото е равен на централния курс между еврото и лева, договорен съгласно параграф 2.3 от Резолюция на Европейския съвет за установяването на механизъм на обменните курсове през третия етап на Икономическия и паричен съюз Амстердам, 16 юни 1997 г., и членове 1.1 и 17.1 от Споразумение от 16 март 2006 година между Европейската централна банка и националните централни банки на държавите-членки извън Евроната за определяне на процедурите за работа на Механизма на обменните курсове в третия етап от Икономическия и паричен съюз.

както и фючърси и опции на Българската народна банка, задължени по които са чуждестранни лица и плащането е в свободно конвертируема чуждестранна валута; 6. притежаваното монетарно злато.

При поискване Българската народна банка е длъжна да продава и да купува без ограничения на територията на страната евро срещу левове на основата на спот валутни курсове, които не могат да се отклоняват от официалния валутен курс с повече от 0,5 на сто, включително начисляваните такси, комисионни и други разходи за клиента.

Българската народна банка може да предприема всички необходими действия, свързани с придобиване, притежаване и продажба на брутни международни валутни резерви по чл. 28, ал. 3 от Закона за БНБ. Българската народна банка инвестира своите брутни международни валутни резерви в съответствие с разумните инвестиционни принципи и практика, като инвестициите в ценни книжа могат да бъдат само в ликвидни дългови инструменти в съответствие с изискванията на чл. 28, ал. 3, т. 4 от закона. Левовата равностойност на брутните международни валутни резерви, с изключение на притежаваните от Българската народна банка специални права на тираж на Международния валутен фонд и притежаваното монетарно злато, деноминирани в различни от евро валути, не може да е по-голяма, съответно по-малка, с повече от 2 на сто от левовата равностойност на всички парични задължения на Българската народна банка, деноминирани в тези валути. Общата сума на задълженията по заеми, ползвани от Българската народна банка, които са деноминирани и платими в чуждестранна валута, не може да бъде увеличавана, ако в резултат от това увеличение техният размер надвишава 10 на сто от активите на Българската народна банка към момента на последния обнародван баланс. Това ограничение не се отнася за изменението на сумата на задълженията на Българската народна банка към Международния валутен фонд.

Българската народна банка има право да извършва: 1. кредитни операции срещу обезпечение; 2. сделки с благородни метали; 3. сделки с чуждестранни валути; 4. сделки с депозити и финансови инвестиции; 5. операции, свързани с платежния оборот; 6. комисионни сделки; 7. банкови сделки с чужбина.

Българската народна може да предоставя кредити на банки само при възникване на ликвиден риск, засягащ стабилността на банковата система, като тези кредити са в левове, предоставят се на платежоспособна банка за срок не по-дълъг от 3 месеца, ако те са напълно обезпечени със залог на злато, чуждестранна валута или други подобни бързо ликвидни активи. Предоставяне на такива кредити може да се извършва само до размера

на превишението на левовия еквивалент на брутния международен валутен резерв спрямо общата сума на паричните задължения на Българската народна банка.

Българската народна банка може: 1. да купува и продава златни монети, кюлчета или други благородни метали; 2. да купува, продава или сключва сделки в чуждестранна валута, като използва за тази цел всички средства, обичайно ползвани за такива сделки; 3. да открива и поддържа сметки при международни финансови институции, централни банки и други финансови институции извън страната; 4. да открива и поддържа сметки и да действа като представител или кореспондент на международни финансови институции, централни банки и други финансови институции извън страната.

Българската народна банка определя с наредба задължителните минимални резерви, които банките са длъжни да поддържат при нея, метода за изчисляването им, както и условията и случаите за плащане на лихва върху тях, както и утвърждава с наредба други условия и изисквания за поддържане стабилността на кредитната система. Банка, която не поддържа определените задължителни минимални резерви, заплаща наказателна лихва върху сумата на недостига за времето до неговото покриване в процент не по-голям от двойния размер на основния лихвен процент на Българската народна банка.

Българската народна банка съставя платежния баланс и води паричната и лихвената статистика, както и статистиката на финансовите сметки на страната. За целта всички държавни и общински органи и юридически и физически лица са длъжни да представят на Българската народна банка информация по определен от нея с наредба ред.

Българската народна банка действа като фискален агент и депозитар на държавата въз основа на сключени договори и при пазарни условия и цени на услугите. Като фискален агент и депозитар на държавата Българската народна банка: 1. извършва банковото обслужване на сметките и плащанията, включени в системата на единната сметка, от името и за сметка на Министерството на финансите; 2. събира и предоставя на Министерството на финансите периодична информация за сметките на бюджетните предприятия в банки в страната; 3. действа като агент по държавни дългове и по дългове, гарантирани от държавата; 4. може да извършва и други договорени с министъра на финансите дейности.

Като агент по държавни дългове Българската народна банка води сметки за държавни ценни книжа, които се регистрират по приобретатели на дълга.

При упражняване на правомощията и изпълнение на задълженията управителят и членовете на управителния съвет са независими и нямат право да искат или да приемат указания от институциите, органите, службите или агенциите на Европейския съюз, от Министерския съвет или от правителствата на други държави – членки на Европейския съюз, както и от други органи и институции. Министерският съвет и другите органи и институции по изречение първо нямат право да оказват влияние на Българската народна банка, на управителя или членовете на управителния съвет.

Българската народна банка не може да предоставя кредити и гаранции под каквато и да е форма на Министерския съвет, на общините, на други държавни и общински институции, организации и предприятия от публичния сектор, както и на институциите, органите, службите или агенциите на Европейския съюз, централното управление, регионалните местни и други органи на публичната власт, на други органи, регулирани от публичното право, или на предприятия от публичния сектор на държавите – членки на Европейския съюз, както и не може да закупува пряко от тях дългови инструменти. Това ограничение не се прилага за кредитиране на държавни и общински банки в случаите а предоставя кредити на банки само при възникване на ликвиден риск, засягащ стабилността на банковата система и при условията посочени по-горе. Българската народна банка не може да закупува нито на първичния, нито на вторичния пазар дългови инструменти, емитирани от българската държава и общините, както и от български държавни и общински институции, организации и предприятия от публичния сектор.

С предложени нов Закон за Българската народна банка (ЗБНБ) се цели обезпечаване на правната интеграция на българската централна банка в Евросистемата при въвеждане на еврото като парична единица на Република България. Адаптирането на националното законодателство и пълното отразяване на изискванията на законодателството на Европейския съюз (ЕС) в устройствения закон за Българската народна банка (БНБ) е свързано и с преодоляване на правните несъответствия, отчетени в Докладите за конвергенция на Европейската централна банка (ЕЦБ) и Европейската комисия (ЕК) за 2022 г., както и в предходни доклади.

По отношение на държавите членки с дерогация е налице задължение за пълно отразяване на изискванията на законодателството на ЕС в правната рамка, приложима към централната банка.

Осигуряването на правната интеграция на БНБ в Евросистемата изисква създаването на правна рамка, която да съответства изцяло на разпоредбите на Договора

за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) и на Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка (Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ). Необходимо е да бъде осигурено изпълнението на целите и задачите, възложени на национална централна банка (НЦБ) от Евросистемата, да бъдат предвидени разпоредби за осигуряването на участието на БНБ при формулирането и прилагането на паричната политика на Евросистемата, включително за прилагането на всички инструменти на паричната политика на Евросистемата, както и да се отчетат правомощията на ЕЦБ по отношение на БНБ, предвидени в ДФЕС и Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ. С оглед на тези съществени промени, спрямо сега действащата правна рамка в тези области, се предлага приемането на изцяло нов Закон за БНБ.

С предложения проект на нов Закон за Българската народна банка са отчетени оценката и препоръките в Докладите за конвергенция на ЕЦБ и ЕК (както в тези за 2022 г., така и в предходни доклади).

Предвижда се новият Закон за Българската народна банка да влезе в сила от деня, посочен в Решение на Съвета на Европейския съюз за отмяна на дерогацията на Република България, прието в съответствие с чл. 140, параграф 2 от ДФЕС.

1.2. Описание на проблемите в прилагането на съществуващото законодателство

В съответствие с член 140, параграф 1 от Договора, правният преглед, извършван по отношение на страните с дерогация, в това число и по отношение на Република България, включва оценка на съвместимостта между законодателството на държавите-членки, включително устройствените закони на съответните централни банки с изискванията на чл. 130 и 131 от ДФЕС. Тази оценка обхваща основно три области:

Първо, прави се оценка на независимостта на националната централна банка и на членовете на нейните управителни органи, както е посочено в член 130. Тази оценка обхваща всички въпроси, свързани с институционалната и финансовата независимост на централната банка, както и с персоналната независимост на членовете на органите, които вземат решения. През ноември 1995 г. ЕПИ разработи списък с критерии за независимост на централната банка (подробно изложени по-късно в Доклада за конвергенцията от 1998 г.), въз основа на който тогава се оценяваше националното законодателство на държавите членки и в частност се оценяваха устройствените закони на НЦБ. Понятието „независимост на централната банка“ включва няколко вида независимост, които следва

да се оценяват поотделно, а именно: функционална, институционална, персонална и финансова независимост. В приетите през последните няколко години становища на ЕЦБ допълнително е усъвършенстван анализът на тези аспекти на независимостта на централната банка. Те представляват основа за оценяване на степента на конвергенция между националното законодателство на държавите членки с дерогация и разпоредбите на Договорите и Устава.

Второ, в съответствие с членове 123 и 124 от Договора, спазването на националното законодателство се проверява спрямо забраната на парично финансиране и привилегирован достъп. Забраната на парично финансиране е предвидена в член 123, параграф 1 от ДФЕС. Що се отнася до забраната за привилегирован достъп, както е посочено в член 124 от ДФЕС централните банки като публични власти, не могат да предприемат мерки за предоставяне привилегирован достъп на публичния сектор до финансови институции, ако такива мерки не са въз основа на пруденциални съображения.

Трето, в съответствие с член 131 от ДФЕС, националните разпоредби относно задачите на националната централна банка в Еврорезоната се оценяват спрямо съответните правила на Договора и Устав на ЕСЦБ/ЕЦБ.

Съгласно констатациите, съдържащи се в Конвергентните доклади на Европейската централна банка и Европейската комисия, изготвени през 2022 г., действащият към момента закон за БНБ не съответства изцяло на европейската правна рамка що се отнася до забраната за парично финансиране, както и по отношение на всички изисквания за правна интеграция на Българската народна банка в Евросистемата.

В конвергентния доклад на Европейската централна банка през 2022 г. се съдържа и бележка по отношение на независимостта на централната банка, в частност по отношение на персоналната независимост², която вече е отразена с направените в през

² Независимостта на централната банка е защитена допълнително и от разпоредба в Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ, с която се гарантира несменяемост на членовете на органите на ЕЦБ за вземане на решения в рамките на техния мандат. Управителите на НЦБ са членове на Генералния съвет на ЕЦБ и стават членове на Управителния съвет след приемането на еврото от техните държави членки. Управителите на НЦБ не могат да се считат за представители на държава членка, когато изпълняват задълженията си като членове на Управителния съвет или на Генералния съвет на ЕЦБ. Съгласно член 14.2 от Устава устройствените закони на НЦБ следва по-конкретно да предвиждат най-малко петгодишен мандат за управител на централна банка. Освен това той защитава управителите от произволно освобождаване от длъжност, като предвижда, че те могат да бъдат освободени от длъжност само ако вече не отговарят на условията, необходими за изпълнение на задълженията им, или ако са били признати за виновни за сериозно нарушение. В такива случаи член 14.2 от Устава предвижда възможност за сезиране на Съда на Европейския съюз, който има правомощието да отмени националното решение за освобождаване на управител от длъжност.

2022 изменения в действащия Закон за БНБ и Закона за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество. Констатацията на ЕЦБ за несъответствие на националното законодателство по отношение на независимостта на централната банка (в частност персоналната независимост) бе насочена към невъзможността на членовете на Управителния съвет да обжалват решението за освобождаването си пред независим национален съд³. На следващо място, съгласно констатациите на ЕЦБ персоналната независимост на членовете на управителния съвет на БНБ бе засегната и от чл. 80, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество. Цитираната разпоредба предвиждаше, че установяването на конфликт на интереси с влязъл в сила правен акт е основание за освобождаване от длъжност, освен ако в Конституцията или Устава на Европейската система на централните банка и Европейската централна банка е предвидено друго.

При отчитане на оценката и препоръките конкретно в Доклада за конвергенция на ЕЦБ в действащия Закон за БНБ и Закона за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество бяха приети изменения, свързани с укрепване на независимостта на централната банка – в частност персоналната независимост. С тези промени се предвиди процедура, съгласно която основанието за предсрочно освобождаване на подуправител или друг член на управителния съвет, с изключение на управителя, се установява с решение на Управителния съвет на БНБ, прието по определен от него ред. С решението на Управителния съвет на БНБ се спира изпълнението на правомощията на члена на управителния съвет на БНБ, чието освобождаване се предлага. Решението на управителния съвет подлежи на оспорване пред Върховния административен съд в 7-дневен срок. Върховният административен съд се произнася в 14-дневен срок от постъпване на жалбата с решение, което е окончателно. Влязлото в сила решение се изпраща на компетентния орган по чл. 12 за предсрочно освобождаване. По този начин се гарантира от една страна правото на защита на членовете на Управителния съвет на БНБ, освен управителя, и от друга тяхната

Отстраняването от длъжност на управител може фактически да бъде равносилно на освобождаването му от длъжност по смисъла на член 14.2 от Устава.

³ Съгласно правна рамка преди направените промени в Закона за БНБ само управителя на БНБ има възможност да отнесе решението за предсрочно прекратяване на правомощията му за разглеждане пред Съда на Европейските общности на основание чл. 14.2 от Устава, въведен с чл. 14, ал. 3 от Закона за БНБ. По отношение на останалите членове на управителния съвет на БНБ, тъй като актовете на Народното събрание, съответно на Президента на Република България подлежат единствено на контрол за конституционност, не се предвиждаше възможност за съдебен контрол на актовете за предсрочно освобождаване.

независимост, като се предвиди те да имат достъп до ефикасни правни средства за защита и възможността за съдебен контрол за законосъобразност на основанията в процедурата за тяхното предсрочно освобождаване.

По отношение на констатациите касаещи Закона за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество, в чл. 80, ал. 1 се направи допълнение като се реферира и към специален закон, какъвто в случая е Законът за Българската народна банка. Това допълнение има характера на уточнение, тъй като основанията за освобождаване, предвидени в Закона за Българската народна банка напълно съответстват на Устава на Европейската система на централните банки и Европейската централна банка, който и към момента фигурираше в действащата разпоредба на чл. 80, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество.

Посочените по-горе изменения са обнародвани в Държавен вестник бр. 104 от 2022 г.. По направените изменения от Европейската централна банка (ЕЦБ) е изготвено положително Становище на 21 декември 2022 г. относно изпълнението на препоръките от доклада за конвергенцията на ЕЦБ, касаещи независимостта на централната банка (CON/2022/45). Разпоредбите от вече действащия Закон за БНБ относно независимостта на централната банка – в частност персоналната независимост са възпроизведени и в проекта на нов Закон за БНБ. По отношение на чл. 80, ал. 1 от Закона за отнемане на незаконно придобитото имущество (Загл. изм. – ДВ бр. 84/2023, в сила от 06.10.2023 г.), с приемането на новия Закон за противодействие на корупцията, същият е отменен, в сила от 06.10.2023 г. В чл. 98, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията (обн. ДВ, бр. 84/2023, в сила от 06.10.2023 г.) е предвидено, че установяването на конфликт на интереси с влязъл в сила акт е основание за освобождаване от длъжност, освен когато в Конституцията или Устава на ЕСЦБ и на ЕЦБ е предвидено друго. Разпоредбата е възпроизведена от отменения вече Закон за отнемане на незаконно придобитото имущество, без обаче да е съобразена последната редакция с включена референция и към специален закон. С оглед на това, в проекта на нов Закон за БНБ е включена преходна разпоредба, с която се коригира това несъответствие.

С оглед на изложеното и като се вземат предвид констатациите, съдържащи се в Конвергентните доклади на Европейската централна банка и Европейската комисия, изготвени през 2022 г., действащият към момента закон за БНБ не съответства изцяло на европейската правна рамка в следните две направления:

1.2.1. Проблем 1 - Действащият закон не съответства на всички изисквания за забраната за парично финансиране, предвидени в чл. 123 от Договора за функционирането на Европейския съюз

Забраната за парично финансиране е регламентирана в член 123, параграф 1 от ДФЕС, съгласно който се забранява предоставянето на овърдрафт или други видове кредитни улеснения от ЕЦБ или НЦБ в полза на институциите, органите, службите или агенциите на ЕС, на централното управление, регионалните, местните или други органи на публичната власт, на други органи, регулирани от публичното право, или на публични предприятия на държавите членки. Забранява се също прякото закупуване от страна на ЕЦБ или НЦБ на дългови инструменти на такива предприятия от публичния сектор. В ДФЕС е предвидено едно изключение от тази забрана за парично финансиране: тя не се прилага спрямо кредитни институции – публична собственост, които в контекста на предоставянето на резерви от страна на централните банки следва да бъдат третирани по същия начин, както частните кредитни институции (член 123, параграф 2 от Договора). Освен това ЕЦБ и НЦБ могат да действат като фискални агенти в полза на горепосочените субекти на публичното право (член 21.2 от Устава). Приложното поле на забраната за парично финансиране се уточнява допълнително в Регламент (ЕО) № 3603/93 на Съвета от 13 декември 1993 г. за формулиране на дефинициите за прилагане на забраните, посочени в член 104 и член 104б, параграф 1 от ДФЕС, съгласно които забраната обхваща всякакъв вид финансиране на задължения на публичния сектор към трети страни.

Забраната за парично финансиране е от изключително значение, за да се гарантира, че не е застрашена основната цел на паричната политика, а именно поддържането на ценова стабилност. Нещо повече, финансирането на публичния сектор от страна на централна банка намалява натиска за спазване на бюджетната дисциплина. Следователно забраната трябва да се тълкува разширително, за да се осигури точното ѝ прилагане, само с отделни ограничени изключения, съдържащи се в член 123, параграф 2 от ДФЕС и в Регламент (ЕО) № 3603/93. Ето защо, щом член 123, параграф 1 от Договора се отнася точно за „кредитни улеснения“, т.е. със задължение за възстановяване на средствата, забраната се прилага с още по-голямо основание по отношение на други форми на финансиране, т.е. без задължение за възстановяване.

Член 45, ал. 1 от действащия Закон за Българската народна банка постановява, че Българската народна банка не може да предоставя кредити или гаранции под каквато и да било форма на, или да извършва покупки на дългови инструменти пряко от Министерския съвет, общините, други държавни или общински институции, организации или предприятия от публичния сектор, институции, органи, служби или агенции на Европейския съюз, централното управление, регионалните, местни или други органи на публичната власт, други органи, регулирани от публичното право, или предприятия от публичния сектор на държавите – членки на ЕС. Член 45, ал. 3 от ЗБНБ постановява, че Българската народна банка не може да извършва покупки на първични и/или вторични пазари на дългови инструменти, емитирани от българската държава или общините, или от български държавни или общински институции, организации или предприятия от публичния сектор.

Забраната за парично финансиране, предвидена в чл. 123 от ДФЕС се отнася за прякото закупуване на дълг на публичния сектор, но по принцип такива покупки на вторичния пазар са допустими, доколкото не се използват за заобикаляне на целта на член 123 от Договора. По тази причина член 45, ал. 3 от ЗБНБ не е в съответствие с цитираната европейска норма.

В допълнение, съгласно чл. 45, ал. 2 от действащия ЗБНБ, ал. 1 на посочения член не се прилага за кредитиране на държавни и общински банки в случаите по чл. 33, ал. 2 от ЗБНБ. Тази особеност произтича от режима на паричен съвет, т.е. забраната Българската народна банка да предоставя кредити за кредитни институции, освен във връзка с операции по предоставяне на ликвидност при извънредни обстоятелства. Изключението в чл. 45, ал. 2 от ЗБНБ, не съответства с обхвата на изключението, предвидено в член 123, параграф 2 от ДФЕС. Този член от ДФЕС предвижда, че забраната за парично финансиране съгласно член 123, параграф 1 от ДФЕС не се прилага спрямо кредитни институции – публична собственост, които в контекста на предлагането на резерви от страна на централните банки трябва да бъдат третирани по същия начин от националните централни банки като частните кредитни институции.

1.2.2. Проблем 2 - Действащият закон не съответства на всички изисквания за правна интеграция на Българската народна банка в Евросистемата.

Разпоредби в национално законодателство (по-конкретно в устройствените закони на НЦБ, но и в други законодателни актове), които след приемането на еврото от съответната държава членка биха препятствали изпълнението на задачи, свързани с

Евросистемата, или не спазват решения на ЕЦБ, не са в съответствие с ефикасното функциониране на Евросистемата. Поради това е необходимо да се измени националното законодателство, за да се постигне съответствие с Договора и Устава по отношение на свързаните с Евросистемата задачи. С цел спазване на член 131 от Договора националното законодателство трябваше да бъде променено така, че да стане съвместимо към датата на създаване на ЕСЦБ (за Швеция) и към 1 май 2004 г., 1 януари 2007 г. и 1 юли 2013 г. (за държавите членки, присъединили се към ЕС на тези дати). Въпреки това е необходимо нормативните изисквания, свързани с пълната правна интеграция на НЦБ в Евросистемата, да влязат в сила едва от момента, в който тя започне да действа, т.е. от датата, на която държавата членка с дерогация приеме еврото.

Основните сфери, предмет на преглед от страна на ЕЦБ и ЕК, са онези, в които нормативните разпоредби могат да възпрепятстват спазването от НЦБ на изискванията на Евросистемата. Те включват разпоредби: а) които биха попречили на НЦБ да взема участие в прилагането на единната парична политика, определена от органите на ЕЦБ за вземане на решения; или б) които биха могли да възпрепятстват управител да изпълнява задълженията си като член на Управителния съвет на ЕЦБ; или в) които не зачитат прерогативите на ЕЦБ; или г) които не признават, че изключителната компетентност за задачите, свързани с ЕСЦБ, в държавите членки, чиято парична единица е еврото, е неотменимо предоставена на Съюза; или д) съгласно които НЦБ при изпълнение на задачите си, свързани с ЕСЦБ, са ограничени от решения на национални органи, които противоречат на правни актове на ЕЦБ.

Съгласно констатациите, съдържащи се в конвергентните доклади на ЕЦБ, с оглед правната интеграция на Българската народна банка в Евросистемата, действащият Закон за БНБ трябва да се адаптира към ДФЕС и Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ в следните аспекти:

- **Парична политика** – чл. 2, алинея 1, член 16, точки 4 и 5 и членове 28, 30, 31, 32, 35, 38, 41 и 61 от ЗБНБ, които уреждат правомощията на Българската народна банка в областта на паричната политика и инструментите за нейното прилагане, не посочват правомощията на ЕЦБ в тази област. Член 33 от ЗБНБ, който оправомощава Българската народна банка да извършва определени финансови трансакции, също пропуска да посочи правомощията на ЕЦБ в тази област.

- **Събиране на статистически данни** – чл. 4, ал. 1 и чл. 42 от ЗБНБ, които уреждат правомощията на Българската народна банка във връзка със събирането на статистически данни, не посочват правомощията на ЕЦБ в тази област.

- **Управление на международните валутни резерви** – чл. 20, ал. 1 и чл. 28, 31 и 32 от ЗБНБ, които уреждат правомощията на Българската народна банка по отношение на управлението на международните валутни резерви, не посочват правомощията на ЕЦБ в тази област.

- **Платежни системи** – чл. 2, ал. 4 и чл. 40, ал. 1 от ЗБНБ, които уреждат правомощията на Българската народна банка във връзка с насърчаването на нормалното функциониране на платежните системи, не посочват правомощията на ЕЦБ в тази област.

- **Емитиране на банкноти** – чл. 2, ал. 5, чл. 16, т. 9 и чл. 24–27 от ЗБНБ, които уреждат правомощията на Българската народна банка по отношение на емитирането на банкноти и монети, не посочват правомощията на Съвета и на ЕЦБ в тази област.

- **Избор на независими одитори** – чл. 49, ал. 4 от ЗБНБ, където се постановява, че външният одитор се избира от Управителния съвет за срок от три години въз основа на процедура, проведена по реда на Закона за обществените поръчки, не посочва правомощията на Съвета и на ЕЦБ по член 27.1 от Устава.

- **Финансово отчитане** - в чл. 16, т. 11 и в чл. 46 и 49 от ЗБНБ не е отразено задължението за спазване на режима на Евросистемата за финансово отчитане на операциите на националните централни банки съгласно член 26 от Устава.

- **Политика по определяне на валутния курс** – чл. 28, 31 и 32 от ЗБНБ, които уреждат правомощията на Българската народна банка по отношение на политиката по определяне на валутния курс, не посочват правомощията на Съвета и на ЕЦБ в тази област.

- **Международно сътрудничество** – чл. 5, чл. 16, т. 12 и чл. 37, ал. 4 от ЗБНБ, които уреждат правомощията на Българската народна банка по отношение на международното сътрудничество, не посочват правомощията на ЕЦБ в тази област.

- **Разни** – чл. 61 и 62 от ЗБНБ не посочват правомощията на ЕЦБ да налага санкции.

Аналогични са и констатациите, съдържащи се в Конвергентния доклад, изготвен от Европейската комисия през 2022 г.

С оглед отразяване на изложените по-горе констатации и за да бъде осигурена правната интеграция на БНБ в Евросистемата следва да бъде приет проекта на нов Закон за Българската народна банка, който съответства изцяло на разпоредбите на Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) и на Устава на Европейската система на

централните банки и на Европейската централна банка (Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ). С проекта на новия Закон за БНБ се осигурява изпълнението на целите и задачите, възложени на национална централна банка (НЦБ) от Евросистемата, предвиждат се съответните разпоредби, които да осигурят участието на БНБ при формулирането и прилагането на паричната политика на Евросистемата, включително за прилагането на всички инструменти на паричната политика на Евросистемата, както и се отчитат правомощията на ЕЦБ по отношение на БНБ, предвидени вДФЕС и Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ.

1.3. Описание на нововъзникналите обстоятелства.

През юни 2018 г. министърът на финансите и управителят на Българската народна банка изпратиха съвместно писмо с намерения за присъединяване на българския лев към Валутно-курсовия механизъм II (ВМ II), след изпълнение на едностранно поети предварителни ангажименти, сред които кандидатстване за участие на Република България в Единния надзорен механизъм (ЕНМ) чрез установяване на тясно сътрудничество с Европейската централна банка (ЕЦБ) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1024/2013 на Съвета от 15 октомври 2013 година за възлагане на Европейската централна банка на конкретни задачи относно политиките, свързани с пруденциалния надзор над кредитните институции (Регламент (ЕС) № 1024/2013). Изразените в това писмо намерения получиха политическата подкрепа на Еврогрупата.

През юли 2018 г. министърът на финансите и управителят на Българската народна банка изпратиха съвместно писмо за кандидатстване за установяване на тясно сътрудничество с ЕЦБ.

Българското правителство и институции изпълниха всички едностранно поети ангажименти, съпътстващи присъединяването на страната ни към ВМ II, в т.ч. и установяването на тясно сътрудничество в рамките на Банковия съюз. В контекста на заявеното намерение правителството прие и изпълни План за действие, включващ мерки в различни области на политики, като хармонизиране на правната рамка за устройството и дейността на БНБ с изискванията за установяване на тясното сътрудничество с ЕЦБ, както и засилване на рамката на надзора на небанковия финансов сектор; въвеждане на нов инструмент в макропруденциалната рамка; подобряване на рамката на несъстоятелността; засилване на рамката за борба с изпирането на пари и модернизиране

на рамката за управление на държавните предприятия; ратифициране на Споразумението относно прехвърлянето и взаимното използване на вноски в Единния фонд за реструктуриране.

Усилията на българските власти и институции бяха положително оценени от Европейската комисия, ЕЦБ и държавите-членки на еврозоната. На 24 юни 2020 г. Управителният съвет на ЕЦБ прие решение за установяване на тясно сътрудничество с Българската народна банка в рамките на Единния надзорен механизъм с начална дата 1 октомври 2020 г.

Единен надзорен механизъм (ЕНМ) е системата за единен банков надзор в Европейския съюз. Механизмът включва ЕЦБ и националните надзорни органи на участващите държави. Съгласно чл. 2, т. 1 от Регламент (ЕС) № 1024/2013 участваща държава е тази, чиято парична единица е еврото или държава, която е установила т.нар. „тясно сътрудничество“. Държавите-членки на ЕС, чиято валута не е еврото, могат да участват в ЕНМ, като поискат установяване на тясно сътрудничество между ЕЦБ и техния национален компетентен орган. След решението на ЕЦБ за установяване на тясно сътрудничество тези държави членки се присъединяват както към ЕНМ, така и към Единния механизъм за реструктуриране.

Считано от 1 октомври 2020 г. с Решение (ЕС) 2020/1015 на Европейската централна банка⁴ България се присъедини към ЕНМ чрез установяването на тясно сътрудничество между Българската народна банка (БНБ) и Европейската централна банка (ЕЦБ). Така, понастоящем освен ЕЦБ в ЕНМ участват 21 представители на национални компетентни органи – централни банки и национални структури, отговарящи за надзора над банките в съответните държави-членки на ЕС (20 страни от еврозоната и 1 страни в режим на „тясно сътрудничество“ - България).

Конкретните задачи и правомощия, възложени на ЕЦБ в рамките на ЕНМ, са уредени в Регламент (ЕС) № 1024/2013 на Съвета от 15 октомври 2013 година за възлагане на Европейската централна банка на конкретни задачи относно политиките, свързани с пруденциалния надзор над кредитните институции. Основните цели на ЕНМ са да осигурява сигурността и стабилността на европейската банкова система, да засили

⁴ Решение (ЕС) 2020/1015 на Европейската централна банка от 24 юни 2020 година за установяване на тясно сътрудничество между Европейската централна банка и Българската народна банка (ЕЦБ/2020/30)

финансовата интеграция и да прилага последователен надзор над поднадзорните кредитни институции.

В рамките на ЕНМ, ЕЦБ упражнява банков надзор в сътрудничество с националните компетентни органи чрез установяване на общ подход към надзорния процес.

Обект на директен надзор от страна на ЕЦБ са 111 банкови групи, определени като „значими институции“ на база стриктен набор от критерии (така наречените Significant Institutions, SI). В тях попадат 924 кредитни институции, клонове, финансови холдинги и смесени финансови холдинги с общ размер на активите приблизително 23 трилиона евро. Надзорът над значимите институции се осъществява от т.нар. „съвместни надзорни екипи“ (Joint Supervisory Teams, JST), в които всяка държава-членка на ЕНМ, на чиято територия структури на групата имат поделения, определя свои представители – подкоординатори и експерти ЕЦБ.

От страна на националните компетентни органи обект на надзор са така наречените „по-малко значими институции“ (Less Significant Institutions, LSI), чийто брой в ЕС е 2475 (кредитни институции, клонове, финансови холдинги и смесени финансови холдинги) с активи в размер 1,8 трилиона евро. Надзорът над „по-малко значимите институции“ е директна отговорност на националните компетентни органи, като ЕЦБ чрез съответната структура на ЕНМ осъществява съответната надзорна функция – комбинация от под-държащи методически функции и директни пълномощия.

Органите, изпълняващи надзорни функции на ЕЦБ са Надзорен съвет и Управителен съвет. Надзорният съвет (НС) на ЕЦБ провежда на всеки три седмици заседания, на които обсъжда, планира и осъществява надзорните задачи на ЕЦБ. Той представя на Управителния съвет на ЕЦБ проекти за решения съгласно процедурата при липса на възражения.

ЕЦБ отговаря за надзора над определените в България като значими институции във всички аспекти на тяхната дейност, включително дистанционен надзор, инспекции на място, оценка на модели, оценка за надеждност и пригодност на членове на ръководните органи на банките.

Директният надзор над останалите банки, класифицирани като по-малко значими институции се осъществява от Управление „Банков надзор“ на БНБ. ЕЦБ разполага с определени директни правомощия по отношение на по-малко значимите институции, свързани с процеса на издаване и отнемане на лицензи, оценката на инструментите на

регулаторния капитал, консолидацията, надзорната отчетност, одобрения на придобиване на квалифицирани дялови участия в кредитни институции, издаването на общи препоръки, указания и инструкции, планиране и осъществяване на инспекции на място, включително и поемане във всеки един момент на директен надзор над по-малко значимите институции.

За целите на присъединяването към ЕНМ, както и в хода на последващата работа, управление „Банков надзор“ е реализирало пълна хармонизация на надзорния процес с този на ЕЦБ. БНБ е въвела като стандарти на надзорната дейност аналитичните и методическите инструменти, разработени и прилагани от ЕЦБ по отношение на надзора над по-малко значимите институции.

Във връзка с надзорните политики и методологии, прилагани към кредитните институции, в управление „Банков надзор“ са формирани необходимите хоризонтални структури, които подпомагат дейностите, свързани с текущото надзорно наблюдение над по-малко значимите институции. Управление „Банков надзор“ чрез свои представители участва и в дейността на звена с хоризонтални и вертикални функции на ЕНМ.

Провеждането на макропруденциална политика в рамките на ЕНМ е предмет на национален мандат, като присъединяването на БНБ към ЕНМ се обвързва със сътрудничество с ЕЦБ и при осъществяването на макропруденциалния надзор върху банковата система

С присъединяването към Единния надзорен механизъм, Република България се присъедини и към Единният механизъм за реструктуриране.

Единният механизъм за реструктуриране е вторият основен елемент (стълб) на банковия съюз, чрез който се осъществяват политиките в банковия сектор на ниво еврозона. Основан е на обща регулаторна и институционална рамка, включваща Регламент (ЕС) № 806/2014⁵ и междуправителствено Споразумение относно прехвърлянето и взаимното използване на вноски в Единния фонд за реструктуриране⁶. Режимът на реструктурирането в еврозоната се допълва от Директива 2014/59/ЕС⁷,

⁵ Регламент (ЕС) № 806/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 юли 2014 година за установяването на еднообразни правила и еднообразна процедура за реструктурирането на кредитни институции и някои инвестиционни посредници в рамките на Единния механизъм за реструктуриране и Единния фонд за реструктуриране и за изменение на Регламент (ЕС) № 1093/2010.

⁶ Ратифицирано със закон, приет от 44-ото Народно събрание на 8 ноември 2018 г., ДВ, бр. 96 от 2018 г., в сила от 24 ноември 2018 г.

⁷ Директива 2014/59/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година за създаване на рамка за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни

както е въведена в националните законодателства на участващите държави членки, и от пакет делегирани регламенти и регламенти за изпълнение, приети от Комисията в изпълнение на мандатите, произтичащи от Директива 2014/59/ЕС, пряко приложими на национално ниво.

В съответствие с чл. 2 от Регламент (ЕС) № 806/2014, в обхвата на ЕМП попадат кредитни институции, установени в участващите държави членки по смисъла на член 2 от Регламент (ЕС) № 1024/2013,⁸ и други субекти от финансовия сектор, които са установени в участващите държави членки по отношение на които ЕЦБ упражнява консолидиран надзор. Участващи са държавите членки, чиято парична единица е еврото, или държавите членки, чиято парична единица не е еврото, но които са установили тясно сътрудничество с ЕЦБ в съответствие с член 7 от Регламент (ЕС) № 1024/2013. В рамките на ЕМП функциите, свързани с реструктурирането, се разпределят между ЕСП и националните органи за реструктуриране, в съответствие с предвиденото в член 7 от Регламент (ЕС) № 806/2014.

Съгласно член 7, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 806/2014, ЕСП отговаря за ефективното и съгласувано функциониране на ЕМП. Наред с това в преките правомощия на ЕСП са дейностите и отговорностите, свързани с правомощията по реструктуриране на значимите кредитни институции и групи в ЕМП, чийто надзор се осъществява от ЕЦБ, и определени трансгранични банкови групи (Significant Institutions, SI). По отношение на кредитните институции в България, които са в преките правомощия на ЕСП, Българската народна банка е национален орган за реструктуриране по смисъла на Регламент (ЕС) № 806/2014. В тази си роля БНБ участва във вътрешни екипи по реструктуриране (Internal Resolution Teams, IRT), които се организират от ЕСП за всяка институция, съответно – група, попадаща в обхвата на преките му правомощия. Отговорностите на вътрешните екипи по реструктуриране са свързани с оказване на съдействие на ЕСП при подготовката на планове за реструктуриране, предоставянето на информация за целите на упражняването на преките правомощия на ЕСП и изпълнението на решенията на ЕСП във връзка с реструктурирането.

посредници и за изменение на Директива 82/891/ЕИО на Съвета и директиви 2001/24/ЕО, 2002/47/ЕО, 2004/25/ЕО, 2005/56/ЕО, 2007/36/ЕО, 2011/35/ЕС, 2012/30/ЕС и 2013/36/ЕС и на регламенти (ЕС) № 1093/2010 и (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета.

⁸ Регламент (ЕС) № 1024/2013 на Съвета от 15 октомври 2013 година за възлагане на Европейската централна банка на конкретни задачи относно политиките, свързани с пруденциалния надзор над кредитните институции.

В преките правомощия на БНБ като орган за реструктуриране са всички кредитни институции, извършващи дейност в България, които не попадат в обхвата на преките правомощия на ЕСП (Less Significant Institutions, LSI). По отношение на тези банки БНБ изпълнява задачи и приема решения относно оценката на възможността за реструктуриране, изготвянето и поддържането на планове за реструктуриране и прилагането на мерки за отстраняване на пречките пред възможността за реструктуриране, налагането на облекчени изисквания, определянето на минималното изискване за собствен капитал и приемливи задължения. При наличие на условията, предвидени в Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници, БНБ взема решения за предприемане на действия по реструктуриране, упражнява правомощията по реструктуриране и прилага инструментите, които са най-подходящи за постигане на целите на реструктурирането. При необходимост БНБ извършва консултации, обменя информация, създава или участва в колегии за реструктуриране и съгласува действията си с органите за реструктуриране на други държави.

Като национален орган за реструктуриране в рамките на ЕМП, Българската народна банка участва в управленските и оперативните структури на ЕСП. Банката е представена от подуправителя, ръководещ управление „Емисионно“, в Пленарната сесия и разширената Изпълнителна сесия на ЕСП. Наред с това БНБ участва със свои представители на различни нива в подструктури на ЕСП (комитети, работни групи и мрежи), подпомагащи дейността на Пленарната и Изпълнителната сесия на ЕСП.

В рамките на ЕМП Българската народна банка също така упражнява правомощия по отношение на схемата за финансиране на реструктурирането на национално ниво (Фонд за реструктуриране на банки) и връзката с централизирания механизъм за финансиране в рамките на ЕМП (Единен фонд за реструктуриране).

Поради членството в ЕМП и постигнатата до момента хармонизация на дейностите, свързани с функцията по реструктуриране, с подходите и политиките в рамките на ЕМП, след въвеждане на еврото не се очакват промени в установените дейности, функции и отговорности на БНБ като орган за реструктуриране и национален орган за реструктуриране по смисъла на Регламент (ЕС) № 806/2014.

На 10 юли 2020 г. финансовите министри на държавите-членки на еврозоната, президентът на Европейската централна банка, заедно с финансовите министри и

управителите на централните банки на Дания и България, решиха единодушно да включат българския лев във Валутно-курсен механизъм II.

България участва във VM II с режима си на паричен съвет (валутен борд) и фиксиран централен курс от 1.95583 лева за 1 евро, който курс ще бъде запазен и при влизането на страната ни в еврозоната.

Съгласно чл. 140, параграф 2 от ДФЕС след консултация с Европейския парламент и след обсъждане в Европейския съвет, Съветът, по предложение на Комисията решава кои държави-членки с дерогация изпълняват условията, на основата на критериите, определени в параграф 1, и отменя дерогациите на съответните държави-членки. Съгласно параграф 1 от цитирания член едно от тези условия е съвместимост между националните законодателства на всяка от тези държави-членки, включително устройствените закони на техните национални централни банки, и членове 130 и 131 и Устава на ЕСЦБ и на ЕЦБ.

Законопроектът регламентира двата фундаментални принципа, върху които се основава всяка НЦБ в ЕСЦБ – принципите на независимост и отчетност.

Принципът на институционалната независимост, посочен в чл. 6 от законопроекта, изрично се упоменава в член 130 от Договора и в член 7 от Устава. С техните разпоредби се забранява на НЦБ и на членовете на органите им за вземане на решения да искат или приемат указания от институциите или органите на ЕС, от някое правителство на държава членка или от който и да било друг орган. Освен това се забранява на институциите, органите, службите или агенциите на ЕС, както и на правителствата на държавите членки да се опитват да оказват влияние върху онези членове на органите на НЦБ за вземане на решения, чиито решения е възможно да се отразят върху изпълнението на свързани с ЕСЦБ задачи на НЦБ. За да отразява дадено национално законодателство член 130 от Договора и член 7 от Устава, то трябва да включва двете забрани и да не стеснява приложното им поле.

Във връзка с принципа на отчетност в чл. 7 се предвижда Българската народна банка да се отчита за своята дейност пред Народното събрание без да се засягат член 284, параграф 3 от ДФЕС и член 15 от Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ. Законопроектът предвижда удължаване на срока за представяне в Народното събрание на отчет за изпълнението на бюджета на БНБ от 30 април на 30 юни на следващата година, за да се даде достатъчно време за изготвяне на този отчет след изготвянето на съответните отчети на ЕЦБ.

По отношение на структурата и управлението на централната банка в проекта на нов Закон за БНБ са възпроизведени разпоредбите на действащия Закон за БНБ. Прецизирани са правомощията на Управителния съвет (УС) на БНБ в съответствие с приложимата европейска правна рамка. Предвидените в законопроекта правомощия на Управителният съвет са да:

1. обсъжда и приема основни насоки на дейността си;
2. приема нормативни актове по дейността на банката;
3. при спазване на разпоредбите на правото на Европейския съюз определя лихвите, таксите и комисионите във връзка с дейността на банката;
4. при спазване на разпоредбите на правото на Европейския съюз определя с наредби изискванията за регулиране на банковата дейност;
5. приема правилник за дейността си;
6. взема решения за въвеждане и преустановяване на отделни дейности на банката;
7. открива и закрива клонове, териториални подразделения и представителства на банката;
8. определя дизайна на националната страна на евромонетите и възпоменателните евромонети, които Българската народна банка емитира, както и дизайна, номиналната стойност и техническите характеристики на колекционерските монети от благородни метали и мед, които Българската народна банка емитира;
9. обсъжда периодично доклади и отчети за дейността на основните управления на банката;
10. при спазване на разпоредбите на правото на Европейския съюз определя реда за отнасянето в загуба на несъбираеми вземания на Българската народна банка;
11. приема решения за участие на Българската народна банка в международни финансови институции, както и за участие в други международни организации и в мероприятия и дейности, предприемани от тях, без да се засяга член 6 от Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка;
12. приема решение за участие на Българската народна банка в мероприятия и дейности, предприемани от международни организации, в които участва, без да се засяга член 6 от Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка;
13. приема внесените от управителя годишен бюджет, годишен счетоводен баланс и отчетите за своята дейност по чл. 7, ал. 3;
14. отговаря за създаването и поддържането на ефективна система за вътрешен контрол в Българската народна банка и в нейните дъщерни дружества, съобразена с присъщите рискове за дейността ѝ;
15. приема решение за назначаване и освобождаване на главния одитор на Българската народна банка;
16. приема годишна програма за дейността на вътрешния одит на Българската народна банка;
17. издава, отказва издаване и отнема лицензи на оператори на платежни системи, на платежни институции и на дружества за електронни пари и издава решения за

регистриране, за отказ за регистриране и за заличаване на доставчици на услуги по предоставяне на информация за сметка при условия и по ред, определени със закон; 18. приема решения съобразно правомощията на национален компетентен орган, произтичащи от Регламент № 1024/2023. 19. прилага надзорни мерки и мерки за ранна намеса, дава одобрения, разрешения и съгласия в предвидените от закона и разпоредбите на правото на Европейския съюз случаи; 20. определя реда и условията за предоставяне на спешна подкрепа за осигуряване на ликвидност на банки; 21. приема решение за предоставяне на спешна подкрепа за осигуряване на ликвидност на платежоспособна банка; 22. приема решения при упражняване на правомощията на БНБ като орган за реструктуриране по Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници и национален орган за реструктуриране по Регламент (ЕС) № 806/2014; 23. приема решения по чл. 20, ал. 1, т. 2 от Закона за гарантиране на влоговете в банките, че влогове в банка са неналични при спазване на разпоредбите на правото на Европейския съюз; 24. издава, отказва издаване, отнема или спира действието на лиценза или издава решение за регистриране, отказва регистриране, заличава или спира действието на регистрацията на администраторите на бенчмаркове за лихвени проценти, както и одобрява или отказва одобрението на бенчмаркове за лихвени проценти, изготвени в трета държава, по Регламент (ЕС) 2016/1011 на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2016 г. относно индекси, използвани като бенчмаркове за целите на финансови инструменти и финансови договори или за измерване на резултатите на инвестиционни фондове, и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2014/17/ЕС и на Регламент (ЕС) № 596/2014 (ОВ, L 171/1 от 29 юни 2016 г.); 25. издава одобрение на програми за покрити облигации и приема други решения като орган за публичен надзор на покритите облигации по Закона за покритите облигации; 26. определя изображение на печата на Българската народна банка и правила за ползването му. 27. разглежда и решава други въпроси от дейността на банката.

Предвижда се управителят на Българската народна банка да осъществява цялостното ръководство на банката, да участва в определянето на паричната политика на Европейския съюз в съответствие с чл. 127, параграф 2 от Устава на Европейската система на централните банки и Европейската централна банка, и да представлява банката в страната и в чужбина без да се засяга член 6 от Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка.

Запазва се обособяването на три основни управления в банката „Емисионно“, „Банково“ и „Банков надзор“, като се регламентират техните функции.

По отношение на управление „Емисионно“ с оглед на преминаването към различен режим на парична политика (и излизането от режима на паричен съвет) са определени функции на управление „Емисионно“ по осъществяването на паричната политика на ЕЦБ, отговорност за наличнопаричното обращение и управлението на резервните активи на Българската народна банка. Управление „Емисионно“ ще отговаря само за прилагането на паричната политика на ЕЦБ, но няма роля при формулирането ѝ доколкото това е въпрос от компетенциите на УС на ЕЦБ, в който управителят на БНБ ще бъде член след въвеждането на еврото в страната.

Управление „Банков надзор“ запазва функцията си по упражняване на надзор върху банковата система.

Управление „Банково“ продължава да отговаря за надзора върху операторите на платежни системи, върху доставчиците на платежни услуги и издателите на електронни пари, както и за предоставянето на спешна подкрепа за осигуряване на ликвидност на банки, която замества досегашната функция на кредитор от последна инстанция.

Новият проектозакон отчита и необходимостта от промени, свързани с класифицираната информация, с която работи БНБ (включително промяна в Закона за защита на класифицираната информация) по отношение на ограничаване на обхвата на информацията, която представлява класифицирана информация, с оглед на това, че информацията, свързана с евробанкнотите и евромонетите, включително мерки за защита, ред за предоставяне, транспортиране е обект на регламентация в правото на ЕС и не може да се разглежда като информация на БНБ или Република България.

Ново предложение в Закона за БНБ е да се предвидят изискванията, на които следва да отговарят лицата, за да бъдат назначени за служители в БНБ, като те бъдат значително разширени. Не може да бъде служител на БНБ лице, което е: народен представител или общински съветник, заема ръководна или контролна длъжност на национално равнище в политическа партия, едноличен търговец, неограничено отговорен съдружник в търговско дружество, управител, търговски пълномощник, търговски представител, прокурист, търговски посредник, ликвидатор или синдик, член на орган на управление или контрол на търговско дружество или кооперация, както и лице, което е в определена връзка с поднадзорно лице.

Новият закон за БНБ урежда статута на еврото като парична единица, определяне на дизайна на национална страна на разменните евромонети, пускане и изваждане от обращение, замяна, обмяна и възпроизвеждане на евробанкноти и евромонети. Съгласно проекта на закона, в съответствие с чл. 2 от Регламент (ЕО) № 974/98 на Съвета от 3 май 1998 г. относно въвеждането на еврото (ОВ L 139, 11.5.1998 г., стр. 1) валутата на Република България ще е еврото. Паричната единица е едно евро. Едно евро се разделя на сто цента. В съответствие с разпоредбите на правото на Европейския съюз Българската народна банка може да емитира евромонети в обращение (разменни), възпоменателни и колекционерски евромонети от благородни метали и мед. Колекционерските евромонети, емитирани от Българската народна банка, са законно платежно средство само на територията на Република България.

При спазване на разпоредбите на правото на Европейския съюз Българската народна банка определя дизайна на националната страна на разменните и възпоменателни евромонети, които емитира, както и дизайна, номиналната стойност и техническите характеристики на колекционерските евромонети, които емитира.

Българската народна банка в съответствие с разпоредбите на правото на Европейския съюз осигурява и контролира печатането на евробанкноти и сеченето на разменни, възпоменателни и колекционерски евромонети в страната, както и опазването и съхраняването на непуснати в обращение евробанкноти и евромонети, и опазването и унищожаването на негодни или извадени от обращение евробанкноти и евромонети.

С новия закон се регламентира и основната задача на централната банка да участва в определянето и осъществяването на паричната политика на Евросистемата. Съгласно европейската правна рамка, всички национални правни разпоредби, свързани с паричната политика, следва да признават, че паричната политика на ЕС се осъществява чрез Евросистемата. С оглед на това, проектът на нов Закон за БНБ предвижда, че Българската народна банка може да осъществява паричните функции и операции предвидени в глава IV от Устава на Европейската система на централните банки и Европейската централна банка.

Проектът на нов Закон за БНБ регламентира и управлението на резервни активи (които не са свързани с паричната политика на Евросистемата) на БНБ. Като основа е използван подходът, възприет в действащия Закон за БНБ, като се предлага в закона да се предвиди изрично в какви видове активи и инструменти могат да се инвестират резервите на БНБ. Спрямо действащата рамка се предлага разширяване на оценките за

кредитно качество на някои инструменти – вместо инструменти, оценени с двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг да се приемат инструменти, оценени с трите най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг. Целта е да се разширят инвестиционните възможности с добавянето на инструменти, които осигуряват възможност за по-висока доходност при поемане на малко по-висок кредитен риск.

Законопроектът разписва и възможността БНБ да управлява чужди активи – на ЕЦБ, при спазване на приложимите разпоредби на правото на ЕС, на централни банки извън Евросистемата или международни организации (каквато възможност е предвидена в актове на ЕЦБ), както и на държавни институции и органи, общини и други местни лица и фондове, създадени със закон.

В отделна глава е обособена и статистическата дейност на централната банка. По този начин се признава важността на тази дейност за функционирането на БНБ и за предоставянето на точна и пълна статистическа информация на цялото общество. Въвеждането на еврото като официална парична единица ще доведе до промени в събирането, обработката и разпространението на официалната статистическа информация, съставяна от БНБ.

Без промяна спрямо действащия Закон за БНБ са предвидените в законопроекта взаимоотношение с държавата. Българската народна банка продължава да действа като фискален агент и депозитар на държавата въз основа на сключени договори и при пазарни условия и цени на услугите. Като фискален агент и депозитар на държавата Българската народна банка: извършва банковото обслужване на сметките и плащанията, включени в системата на единната сметка, от името и за сметка на Министерството на финансите; събира и предоставя на Министерството на финансите периодична информация за сметките на бюджетните организации в банки в страната и обезпечаването им с допустимите активи по реда на чл. 152 от Закона за публичните финанси; действа като агент по държавни и държавногарантирани дългове, като провежда аукциони за ДЦК и извършва регистрация на емисиите на държавни ценни книжа, обслужване и сетълмент на сделките с тях; може да извършва и други договорени с министъра на финансите дейности.

По отношение на функцията по осъществяване на банков надзор от страна на Българска народна банка също няма промяна спрямо действащото законодателство. Това

обстоятелство се обуславя от присъединяването през 2020 г. на Република България към Единния надзорен механизъм (ЕНМ)⁹.

По отношение на функцията по реструктуриране на кредитни институции също не се очакват промени, с оглед участието на Република България от 2020 г. насам и Единният механизъм за реструктуриране¹⁰.

Няма да има съществена промяна и по отношение на надзора на доставчиците на платежни услуги, доколкото всички приложими европейски изисквания са вече въведени в националната правна рамка. По отношение на платежния надзор, БНБ ще прилага надзорни практики хармонизирани с тези на практиките на Евросистемата и по-конкретно във връзка с:

- надзора върху лицата, управляващи функционирането на електронни платежни инструменти, схеми и споразумения – за целта се предвиждат законодателни промени, вкл. създаване на нов раздел „Надзор над електронни платежни

⁹ Единен надзорен механизъм (ЕНМ) е системата за единен банков надзор в Европейския съюз. Механизмът включва ЕЦБ и националните надзорни органи на участващите държави. Съгласно чл. 2, т. 1 от Регламент (ЕС) № 1024/2013 участваща държава е тази, чиято парична единица е еврото или държавата, която е установила т.нар. „тясно сътрудничество“. Държавите-членки на ЕС, чиято валута не е еврото, могат да участват в ЕНМ, като поискат установяване на тясно сътрудничество между ЕЦБ и техния национален компетентен орган. След решението на ЕЦБ за установяване на тясно сътрудничество тези държави членки се присъединяват както към ЕНМ, така и към Единния механизъм за реструктуриране (ЕМП). Считано от 1 октомври 2020 г. с Решение (ЕС) 2020/1015 на Европейската централна банка⁹ България се присъедини към ЕНМ чрез установяването на тясно сътрудничество между Българската народна банка (БНБ) и Европейската централна банка (ЕЦБ). Така, понастоящем освен ЕЦБ в ЕНМ участват 21 представители на национални компетентни органи – централни банки и национални структури, отговарящи за надзора над банките в съответните държави-членки на ЕС (20 страни от еврозоната и 1 страни в режим на „тясно сътрудничество“ - България).

¹⁰ Единният механизъм за реструктуриране е вторият основен елемент (стълб) на банковия съюз, чрез който се осъществяват политиките в банковия сектор на ниво еврозона. Основан е на обща регулаторна и институционална рамка, включваща Регламент (ЕС) № 806/2014¹⁰ и междуправителствено Споразумение относно прехвърлянето и взаимното използване на вноски в Единния фонд за реструктуриране¹⁰. Режимът на реструктурирането в еврозоната се допълва от Директива 2014/59/ЕС¹⁰, както е въведена в националните законодателства на участващите държави членки, и от пакет делегирани регламенти и регламенти за изпълнение, приети от Комисията в изпълнение на мандатите, произтичащи от Директива 2014/59/ЕС, пряко приложими на национално ниво. В съответствие с чл. 2 от Регламент (ЕС) № 806/2014, в обхвата на ЕМП попадат кредитни институции, установени в участващите държави членки по смисъла на член 2 от Регламент (ЕС) № 1024/2013, и други субекти от финансовия сектор, които са установени в участващите държави членки по отношение на които ЕЦБ упражнява консолидиран надзор. Участващи са държавите членки, чиято парична единица е еврото, или държавите членки, чиято парична единица не е еврото, но които са установили тясно сътрудничество с ЕЦБ в съответствие с член 7 от Регламент (ЕС) № 1024/2013. В рамките на ЕМП функциите, свързани с реструктурирането, се разпределят между ЕСП и националните органи за реструктуриране, в съответствие с предвиденото в член 7 от Регламент (ЕС) № 806/2014

инструменти, схеми и споразумения“ към глава девета от Закона за платежните услуги и платежните системи (ЗПУПС);

- наблюдението на доставчиците на критични услуги по отношение на дейността на оператори на платежни системи;
- съобразяване с практиката на Евросистемата за надзор на платежните системи във връзка с Регламент (ЕС) № 795/2014 на ЕЦБ относно надзорните изисквания за системно важните платежни системи, Ревизираната рамка за надзор на системите за малки плащания¹¹, Рамката за надзорната политика на Евросистемата¹² и Надзорните очаквания на Евросистемата за киребустойчивост на инфраструктурите на финансовите пазари¹³.

С предложени нов Закон за Българската народна банка (ЗБНБ) се обезпечава правната интеграция на българската централна банка в Евросистемата при въвеждане на еврото като парична единица на Република България. С проекта се преодоляват и правните несъответствия, отчетени в Докладите за конвергенция на ЕЦБ и ЕК за 2022 г., както и в предходни доклади. Предложената нова правна рамка съответства изцяло на разпоредбите наДФЕС и на Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ. Осигурено е изпълнението на целите и задачите, възложени на национална централна банка (НЦБ) от Евросистемата, предвидени са разпоредби за осигуряването на участието на БНБ при формулирането и прилагането на паричната политика на Евросистемата, включително за прилагането на всички инструменти на паричната политика на Евросистемата, както и са отчетени правомощията на ЕЦБ по отношение на БНБ, предвидени вДФЕС и Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ.

2. Заинтересовани страни

Идентифицирането на засегнатите от проблема лица е важен и постоянно развиващ се елемент в процеса по извършване на оценка на въздействието. Засегнатите лица са тези, върху които проблемът оказва своите въздействия от момента на настъпването си и са преките адресати на съответната нормативна промяна. Те са и тези, които евентуално ще понесат основната тежест на бъдещите варианти или ще почерпят

¹¹ Revised oversight framework for retail payment systems

¹² Eurosystem oversight policy framework

¹³ Cyber resilience oversight expectations for financial market infrastructures - CROE

права от бъдещите варианти. Заинтересованите страни от друга страна е по-широкия широкия кръг от лица които без да са директно повлияни от идентифицираните проблеми по един или друг начин имат отношение към него, което ги прави адресати на бъдещата нормативна уредба.

Българската народна банка е основния засегнат субект и пряк адресат върху чиято дейност законопроектът има пряко въздействие. С проекта на нов устройствен закон на централната банка се регламентират нейните функции и задачи, структура и управление, както и взаимоотношение с държавата, банките и други лица, като се прилагат и всички разпоредби, предвидени в ДФЕС и Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ по отношение на НЦБ от Евросистемата.

Съгласно ДФЕС, ЕЦБ и националните централни банки на държавите членки на ЕС образуват Европейската система на централни банки. ЕЦБ и националните централни банки на държавите-членки, чиято парична единица е еврото съставляват Евросистемата. Основната цел на ЕСЦБ е да поддържа ценовата стабилност като, без да се накърнява тази цел, подпомага общата икономическа политика в рамките на Съюза, в съответствие с принципа на отворена пазарна икономика при свободна конкуренция. Основните задачи, провеждани чрез Евросистемата са: определянето и осъществяване на паричната политика на еврозоната, извършването на валутни операции, управлението на официалните резерви в чуждестранна валута на държавите членки, насърчаването на нормалното функциониране на платежните системи. В Глава първа „Общи положения“ от законопроекта е посочено, че БНБ е част от ЕСЦБ и Евросистемата. Основната цел на БНБ, посочена в чл. 2 от проекта, се привежда в пълно съответствие с разпоредбите на ДФЕС, а в чл. 3 са посочени основните задачи, които съгласно чл. 127, параграф 2 от ДФЕС се възлагат на НЦБ от Евросистемата, както и други функции, които са възложени на БНБ със Закона за БНБ или друг закон.

Както бе посочено по-горе предложеният нов Закон за Българската народна банка е устройствения закон на централната банка и засяга пряко единствено нея. С оглед представената по-горе дефиниция на заинтересовани страни, като такива могат да бъдат идентифицирани банките в следните няколко аспекта.

Промяната в начина на осъществяване на паричната политика от страна на централната банка, съгласно новият закон, ще засегне и дейността на банките, опериращи на територията на страната. Банките ще трябва да съобразят и приспособят управленските си политики, свързани с операциите, които извършват с централната

банка по управление на своята ликвидност с нови правила и процедури, които БНБ ще определи в наредба, издадена на основание новия ЗБНБ. За разлика от текущата парична политика, при която банките се снабдяват с местна валута (лева) срещу окончателна продажба на чуждестранна конвертируема валута (евро), в бъдеще банките ще се снабдяват с местна валута (евро) чрез ползване на кредити от централната банка, предоставяйки допустимо обезпечение. Промяна ще настъпи и спрямо размера и процедурите за изпълнение на изискванията за поддържане на задължителни минимални резерви. Банките опериращи на територията на страната ще имат еднакви условия за финансиране от централната банка, като тези на всички други банки, опериращи на територията на еврозоната.

Друг аспект, който косвено засяга банките във връзка с произтичащите от приемането на новия Закон за БНБ промени са промени в бизнес процесите по отчитане изпълнението на задължителните минимални резерви (ЗМР) на банките. След въвеждане на еврото в страната, отчитането на изпълнението на ЗМР следва да става съгласно изискванията за минимални резерви на Регламент (ЕО) № 2531/98 на Съвета¹⁴, Регламент ЕЦБ/2021/1¹⁵, Регламент ЕЦБ/2023/21¹⁶ и за резервната база съгласно отчетната рамка на ЕЦБ по Регламент ЕЦБ/2021/2¹⁷.

По отношение произтичащите от членството в Еврозоната промени в събирането, обработката и разпространението на официалната статистическа информация, съставяна от БНБ, тези промени ще доведат до въвеждането на нова отчетност за банките, а така също и за финансовите институции, платежните институции и дружествата за електронни пари с подробни данни за кредитите и кредитния риск, съгласно Регламент (ЕС) 2016/867 на Европейската централна банка¹⁸ и с референтни данни за участниците

¹⁴ Регламент (ЕО) № 2531/98 на Съвета от 23 ноември 1998 г. относно прилагането на минимални резерви от страна на Европейската централна банка (ОВ L 318, 27.11.1998 г., стр. 1)

¹⁵ Регламент (ЕС) 2021/378 на Европейската централна банка от 22 януари 2021 г. относно прилагането на изисквания за минимални резерви (ЕЦБ/2021/1) (ОВ L 73, 3.3.2021 г., стр. 1)

¹⁶ Регламент (ЕС) 2023/1679 на Европейската централна банка от 25 август 2023 година за изменение на Регламент (ЕС) 2021/378 относно прилагането на изисквания за минимални резерви (ЕЦБ/2021/1) (ЕЦБ/2023/21) (ОВ L 216, 1.9.2023г., стр. 96—97)

¹⁷ Регламент (ЕС) № 2021/379 на Европейската централна банка от 22 януари 2021 година относно балансните позиции на кредитните институции и на сектор „Парично-финансови институции“ (преработен текст) (ЕЦБ/2021/2)

¹⁸ Регламент (ЕС) 2016/867 на Европейската централна банка от 18 май 2016 година относно събирането на подробни данни за кредитите и кредитния риск (ЕЦБ/2016/13)

в кредитния процес, съгласно Насоки (ЕС) 2018/876 на Европейската централна банка¹⁹, която ще замени настоящата отчетност за целите на централния кредитен регистър.

3. Цели

Определянето на целите е следващата аналитична стъпка от оценката на въздействието. То се намира в тясна взаимовръзка с изложените по-горе в настоящия доклад проблеми. Цялостното и задълбочено изследване на поставените проблеми е предпоставка за правилното определяне на целите.

Като добра практика на извършване на оценка на въздействието е възприето определянето на три групи цели: общи, конкретни и оперативни.

Целите, поставени при извършването на настоящата оценка на въздействието, са определени по начин, който пряко да адресира проблемите, определени в раздел „Описание на проблемите“. Те са формулирани качествено, тъй като разглежданата материя не предполага количествени измерители. В допълнение, с оглед сходство в идентифицираните проблеми, а именно непълно съответствие на действащата нормативна уредба със съответните европейски правни норми, на практика общата, конкретната и оперативната цели на проблемите, определени в раздел „Описание на проблемите“ могат да бъдат определени идентично.

Във връзка с Проблем 1 (Действащият закон не съответства на всички изисквания за забраната за парично финансиране, предвидени в чл. 123 от Договора за функционирането на Европейския съюз); и Проблем 2 (Действащият закон не съответства на всички изисквания за правна интеграция на Българската народна банка в Евросистемата)

Общата цел, основаваща се на общата стратегическа рамка на държавата, на програмата на правителството и на принципите и основните начала на действащото право, е да се обезпечи правната интеграция на българската централна банка в Евросистемата при въвеждане на еврото като парична единица на Република България.

Конкретната цел е ефективното изпълнение на целите и задачите, възложени на национална централна банка (НЦБ) от Евросистемата съгласно член 140, параграф 1 от

¹⁹ Насоки (ЕС) 2018/876 на Европейската централна банка от 1 юни 2018 година относно регистъра на данни за институциите и филиалите (ЕЦБ/2018/16) и Насоки (ЕС) 2019/1335 на Европейската централна банка от 7 юни 2019 година за изменение на Насоки (ЕС) 2018/876 относно регистъра на данни за институциите и филиалите (ЕЦБ/2019/17)

ДФЕС за съвместимост между националното законодателство на Република България като държава-членка с дерогация, включително по отношение на устройствения закон на Българската народна банка, и членове 130 и 131 и Устава на ЕСЦБ и на ЕЦБ, при спазване на двата фундаментални принципа върху които се основава всяка НЦБ в ЕСЦБ – принципите на независимост и отчетност.

Оперативната цел е отстраняване на всички констатации, отчетени в Докладите за конвергенция на Европейската централна банка и Европейската комисия за 2022 г., както и в предходни доклади, така че БНБ да стане пълноправен участник при формулирането и прилагането на паричната политика на Евросистемата, включително за прилагането на всички инструменти на паричната политика на Евросистемата, както и да се отчетат правомощията на ЕЦБ по отношение на БНБ, предвидени в ДФЕС и Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ в следните области: парична политика и инструментите за нейното прилагане; събиране на статистически данни; управление на международните валутни резерви; платежни системи и насърчаване на тяхното нормално функциониране; емитиране на банкноти и монети; избор на независими одитори; международно сътрудничество; налагане на санкции; финансово отчитане на операциите на националните централни банки съгласно чл. 26 от Устава; политиката по определяне на валутния курс.

4. Варианти на действие

Определянето на вариантите за решаването на всеки един от проблемите е ключова аналитична стъпка в процеса по изготвяне на предварителна оценка на въздействие. Когато в цялостната предварителна оценка на въздействието се решава повече от един проблем, след определянето на целите за всеки от тях се разработват и вариантите за действие за всеки един от проблемите.

Точно тази логика е представена в табличната форма по-долу – за всеки проблем са разработени варианти за действие за неговото решаване. Целта на табличната форма е да визуализира логиката на анализа/структурата на доклада.

Заедно с описанието на изследваните варианти за постигане на заложените цели за всеки от описаните проблеми, включително алтернативите на предприемането на нормативна промяна, по-долу са описани накратко и потенциалните рискове, свързани с вариантите, вкл. вероятността те да настъпят и техния ефект, ако настъпят.

За целите на настоящия доклад са анализирани три варианта за действие за всеки Проблем, които в различна степен са насочени и постигат целите, формулирани в раздел 3. Разгледаните варианти засягат в различна степен всички заинтересовани страни, идентифицирани в глава 2 по-горе. Ефектите от реализиране на всеки от тези варианти върху заинтересованите страни са анализирани в глава 5 от този доклад.

Вариант „Без действие“

Вариант на действие, при който да се запази действието на настоящия Закон за Българската народна банка.

Вариант „Без действие“ е вариантът, при който няма да бъде приет предлагания проект на нов Закон за Българската народна банка. С оглед на това ще продължи да се прилага действащия Закон за Българската народна банка, включително констатираните в него несъответствия с европейското законодателство в идентифицираните по-горе направление, а именно: забраната за парично финансиране, предвидена в чл. 123 от ДФЕС, както и изискванията за правна интеграция на Българската народна банка в Евросистемата.

По отношение на забраната за парично финансиране съгласно чл. 45, ал. 1 от действащия Закон за Българската народна банка Българската народна банка не може да предоставя кредити или гаранции под каквато и да било форма на, или да извършва покупки на дългови инструменти пряко от Министерския съвет, общините, други

държавни или общински институции, организации или предприятия от публичния сектор, институции, органи, служби или агенции на Европейския съюз, централното управление, регионалните, местни или други органи на публичната власт, други органи, регулирани от публичното право, или предприятия от публичния сектор на държавите – членки на ЕС. Член 45, ал. 3 от ЗБНБ постановява, че Българската народна банка не може да извършва покупки на първични и/или вторични пазари на дългови инструменти, емитирани от българската държава или общините, или от български държавни или общински институции, организации или предприятия от публичния сектор.

Забраната за парично финансиране, предвидена в чл. 123 от ДФЕС се отнася за прякото закупуване на дълг на публичния сектор, но по принцип такива покупки на вторичния пазар са допустими, доколкото не се използват за заобикаляне на целта на член 123 от Договора. По тази причина член 45, ал. 3 от ЗБНБ не е в съответствие с цитираната европейска норма.

В допълнение, съгласно чл. 45, ал. 2 от действащия ЗБНБ, ал. 1 на посочения член не се прилага за кредитиране на държавни и общински банки в случаите по чл. 33, ал. 2 от ЗБНБ. Тази особеност произтича от режима на паричен съвет, т.е. забраната Българската народна банка да предоставя кредити за кредитни институции, освен във връзка с операции по предоставяне на ликвидност при извънредни обстоятелства. Изключението в чл. 45, ал. 2 от ЗБНБ, не съответства с обхвата на изключението, предвидено в член 123, параграф 2 от ДФЕС. Този член от ДФЕС предвижда, че забраната за парично финансиране съгласно член 123, параграф 1 от ДФЕС не се прилага спрямо кредитни институции – публична собственост, които в контекста на предлагането на резерви от страна на централните банки трябва да бъдат третираны по същия начин от националните централни банки като частните кредитни институции.

По отношение на изискванията за правна интеграция на Българската народна банка в Евросистемата, действащият Закон за БНБ предвижда правомощия на БНБ в следните аспекти, които не отчитат правомощията на ЕЦБ:

- в областта на паричната политика и инструментите за нейното прилагане;
- във връзка със събирането на статистически данни;
- по отношение на управлението на международните валутни резерви.
- във връзка с насърчаването на нормалното функциониране на платежните системи;
- по отношение на емитирането на банкноти и монети;

- изборът на външния одитор става с решение на Управителния съвет за срок от три години въз основа на процедура, проведена по реда на Закона за обществените поръчки, което не отчита правомощията на Съвета и на ЕЦБ по член 27.1 от Устава.
- задължението за спазване на режима на Евросистемата за финансово отчитане на операциите на националните централни банки съгласно член 26 от Устава.
- по отношение на политиката по определяне на валутния курс;
- по отношение на международното сътрудничество.
- правомощията на ЕЦБ да налага санкции.

В този смисъл действащият Закон за БНБ не съответства напълно на ДФЕС и Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ. Както бе посочено по-горе съгласно чл. 140, параграф 2 от ДФЕС след консултация с Европейския парламент и след обсъждане в Европейския съвет, Съветът, по предложение на Комисията решава кои държави-членки с дерогация изпълняват условията, на основата на критериите, определени в параграф 1, и отменя дерогациите на съответните държави-членки. Съгласно параграф 1 от цитирания член едно от тези условия е съвместимост между националните законодателства на всяка от тези държави-членки, включително устройствените закони на техните национални централни банки, и членове 130 и 131 и Устава на ЕСЦБ и на ЕЦБ.

Вариант за действие 2

При Вариант за действие 2 се приема предлаганият проект на Закон за Българската народна банка

С предлагания нов Закон за БНБ се отстраняват всички несъответствия и се отразяват всички констатации на ЕЦБ и ЕК по отношение на правната уредба на парична политика, събиране на статистически данни, управлението на международните валутни резерви, платежни системи, емитиране на банкноти, избор на независими одитори, финансово отчитане, политика по определяне на валутния курс, международно сътрудничество и др.

Акцент следва да се постави на следните нововъведения:

Уреждане статута на еврото като парична единица, определяне на дизайна на национална страна на разменните евромонети, пускане и изваждане от обращение, замяна, обмяна и възпроизвеждане на евробанкноти и евромонети.

В съответствие с разпоредбите на правото на Европейския съюз Българската народна банка може да емитира евромонети в обращение (разменни), възпоменателни и

колекционерски евромонети от благородни метали и мед. При спазване на разпоредбите на правото на Европейския съюз Българската народна банка определя дизайна на националната страна на разменните и възпоменателни евромонети, които емитира, както и дизайна, номиналната стойност и техническите характеристики на колекционерските евромонети, които емитира.

Българската народна банка в съответствие с разпоредбите на правото на Европейския съюз осигурява и контролира печатането на евробанкноти и сеченето на разменни, възпоменателни и колекционерски евромонети в страната, както и опазването и съхраняването на непуснати в обращение евробанкноти и евромонети, и опазването и унищожаването на негодни или извадени от обращение евробанкноти и евромонети.

Регламентиране на основната задача на централната банка да участва в определянето и осъществяването на паричната политика на Евросистемата.

Съгласно европейската правна рамка, всички национални правни разпоредби, свързани с паричната политика, следва да признават, че паричната политика на ЕС се осъществява чрез Евросистемата. С оглед на това, проектът на нов Закон за БНБ предвижда, че Българската народна банка може да осъществява паричните функции и операции предвидени в глава IV от Устава на Европейската система на централните банки и Европейската централна банка.

Регламентиране на управлението на резервни активи (които не са свързани с паричната политика на Евросистемата) на БНБ.

Както бе посочено по-горе, в закона се предвижда изрично в какви видове активи и инструменти могат да се инвестират резервите на БНБ. Спрямо действащата рамка се предлага разширяване на оценките за кредитно качество на някои инструменти – вместо инструменти, оценени с двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг да се приемат инструменти, оценени с трите най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг. Целта е да се разширят инвестиционните възможности с добавянето на инструменти, които осигуряват възможност за по-висока доходност при поемане на малко по-висок кредитен риск.

Както бе посочено по-горе, със проекта на нов Закон за БНБ се предлага и промяна в чл. 98, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията (обн. ДВ, бр. 84/2023, в сила от 06.10.2023 г.). Тази промяна се обуславя от следното:

В конвергентния доклад на Европейската централна банка през 2022 г. се съдържа и бележка по отношение на независимостта на централната банка, в частност по отношение на персоналната независимост, която вече бе отразена с направените в през 2022 изменения в действащия Закон за БНБ и Закона за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество.

По отношение на констатациите касаещи Закона за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество, в чл. 80, ал. 1 се направи допълнение като се реферира и към специален закон, какъвто в случая е Законът за Българската народна банка. Това допълнение има характера на уточнение, тъй като основанията за освобождаване, предвидени в Закона за Българската народна банка напълно съответстват на Устава на Европейската система на централните банки и Европейската централна банка, който и към момента фигурираше в действащата разпоредба на чл. 80, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество.

Посочените по-горе изменения са обнародвани в Държавен вестник бр. 104 от 2022 г.

По направените изменения от Европейската централна банка (ЕЦБ) е изготвено положително Становище на 21 декември 2022 г. относно изпълнението на препоръките от доклада за конвергенцията на ЕЦБ, касаещи независимостта на централната банка (CON/2022/45). Разпоредбите от вече действащия Закон за БНБ относно независимостта на централната банка – в частност персоналната независимост са възпроизведени и в проекта на нов Закон за БНБ. По отношение на чл. 80, ал. 1 от Закона за отнемане на незаконно придобитото имущество (Загл. изм. – ДВ бр. 84/2023, в сила от 06.10.2023 г.), с приемането на новия Закон за противодействие на корупцията, същият е отменен, в сила от 06.10.2023 г. В чл. 98, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията (обн. ДВ, бр. 84/2023, в сила от 06.10.2023 г.) е предвидено, че установяването на конфликт на интереси с влязъл в сила акт е основание за освобождаване от длъжност, освен когато в Конституцията или Устава на ЕСЦБ и на ЕЦБ е предвидено друго. Разпоредбата е възпроизведена от отменения вече Закон за отнемане на незаконно придобитото имущество, без обаче да е съобразена последната редакция с включена референция и към специален закон. С оглед на това, в проекта на нов Закон за БНБ е включена преходна разпоредба, с която се коригира това несъответствие, като се предвижда тя да влезе в сила веднага.

С преходна разпоредба се предвижда и промяна в раздел II, т. 27 от Списък на категориите информация, подлежаща на класификация като държавна тайна, от Приложение № 1 към чл. 25 от Закона за защита на класифицираната информация като се предвижда тя да добие следната редакция: „Информация за производствената технология, както и отделни начини за защита на български лични документи, ценни книжа и други защитавани (от фалшификация) документи, издавани от органите на държавна власт и техните администрации.“ Новият проектозакон отчита и необходимостта от промени, свързани с класифицираната информация, с която работи БНБ (включително промяна в Закона за защита на класифицираната информация) по отношение на ограничаване на обхвата на информацията, която представлява класифицирана информация, с оглед на това, че информацията, свързана с евробанкнотите и евромонетите, включително мерки за защита, ред за предоставяне, транспортиране е обект на регламентация в правото на ЕС и не може да се разглежда като информация на БНБ или Република България.

Вариант за действие 3

При вариант за действие 3 се приема Закон за изменение и допълнение на Закона за Българската народна банка.

Със Закон за изменение и допълнение на Закона за Българската народна банка следва да бъдат въведени в действащия закон всички изисквания на европейското законодателство, които обезпечават правната интеграция на българската централна банка в Еврозоната и едновременно с това отменени съответните текстове, които противоречат на същата тази правна рамка. Видно от изложените в настоящия доклад промени, които се предлагат с проект на нов Закон за Българската народна банка, тези промени са значителни на брой и съществени по важност.

Те включват най-малко промени в следните законови разпоредби:

- забрана за парично финансиране – чл. 45 от ЗБНБ;
- Парична политика – чл. 2, алинея 1, член 16, точки 4 и 5 и членове 28, 30, 31, 32, 35, 38, 41 и 61 от ЗБНБ, които уреждат правомощията на Българската народна банка в областта на паричната политика и инструментите за нейното прилагане;
- Събиране на статистически данни – чл. 4, ал. 1 и чл. 42 от ЗБНБ, които уреждат правомощията на Българската народна банка във връзка със събирането на статистически данни;

- Управление на международните валутни резерви – чл. 20, ал. 1 и чл. 28, 31 и 32 от ЗБНБ, които уреждат правомощията на Българската народна банка по отношение на управлението на международните валутни резерви;
- Платежни системи – чл. 2, ал. 4 и чл. 40, ал. 1 от ЗБНБ, които уреждат правомощията на Българската народна банка във връзка с насърчаването на нормалното функциониране на платежните системи;
- Емитиране на банкноти – чл. 2, ал. 5, чл. 16, т. 9 и чл. 24–27 от ЗБНБ, които уреждат правомощията на Българската народна банка по отношение на емитирането на банкноти и монети;
- Избор на независими одитори – чл. 49, ал. 4 от ЗБНБ, където се постановява, че външният одитор се избира от Управителния съвет за срок от три години въз основа на процедура, проведена по реда на Закона за обществените поръчки;
- Финансово отчитане - в чл. 16, т. 11 и в чл. 46 и 49 от ЗБНБ, които не отразяват задължението за спазване на режима на Евросистемата за финансово отчитане на операциите на националните централни банки съгласно член 26 от Устава;
- Политика по определяне на валутния курс – чл. 28, 31 и 32 от ЗБНБ, които уреждат правомощията на Българската народна банка по отношение на политиката по определяне на валутния курс;
- Международно сътрудничество – чл. 5, чл. 16, т. 12 и чл. 37, ал. 4 от ЗБНБ, които уреждат правомощията на Българската народна банка по отношение на международното сътрудничество;
- чл. 61 и 62 от ЗБНБ, които не посочват правомощията на ЕЦБ да налага санкции.

Нормата на [чл. 11, ал. 1 ЗНА](#) предвижда, че отмяна на закон и замяната му с нов, който се отнася до същата материя, се допуска, само ако промените са многобройни и важни. Видно от съдържанието на цитираната разпоредба, законодателят е предвидил две кумулативни предпоставки, които ограничават случаите на отмяна на действащ закон и замяната му с нов, с цел да се гарантира правната сигурност и стабилитет на регулираните правоотношения. Извън тази хипотеза, промените се извършват чрез изменение и/или допълнение на нормативния акт. От значение за правилното прилагане на предписанието на [чл. 11, ал. 1 ЗНА](#) е определянето на неговия обхват на действие.

Видно от изложеното в настоящия доклад, въвежданите с проекта на нов Закон за БНБ промени по отношение на сега действащата уредба са както многобройни, така и

важни и съществени по своята същност и съдържание. Това обстоятелство обуславя използването на подход, предвиждащ замяната на действащия закон с нов такъв.

Проблем 1:	
Действащият закон не съответства на всички изисквания за забраната за парично финансиране, предвидени в чл. 123 от Договора за функционирането на Европейския съюз	
Вариант „Без действие“:	Описание: В случай че не бъде приет нов Закон за БНБ няма да бъдат отстранени правните несъответствия в ЗБНБ по отношение на забраната за парично финансиране, предвидена в чл. 123 от ДФЕС, отчетени в Докладите за конвергенция на Европейската централна банка и Европейската комисия за 2022 г. Рискове: Това ще доведе до изразяване на отрицателно становище от страна на ЕЦБ и ЕК относно готовността на страната за приемане на еврото, което ще възпрепятства Съвета на ЕС да приеме решение за отмяна на дерогацията на Република България в съответствие с чл. 140, параграф 2 от ДФЕС. Вследствие на това Република България няма да се присъедини към еврозоната, а БНБ няма да стане част от Евросистемата.
Вариант 2:	Описание: С приемането на проекта на Закон за Българската народна банка ще се постигне пълно съответствие с разпоредбата на чл. 123 от ДФЕС, която регламентира забраната за парично финансиране. Рискове: Не се идентифицират рискове при този вариант на действие.

Вариант 3:	<p>Описание:</p> <p>С приемането на промени в действащия закон за Българската народна банка би се постигнало пълно съответствие с разпоредбата на чл. 123 от ДФЕС, която регламентира забраната за парично финансиране.</p> <p>Рискове:</p> <p>Съгласно чл. 11, ал. 1 от Закона за нормативните актове отмяната на закон и неговото заменяне с нов, който се отнася до същата материя, е възможно само ако промените са многобройни и важни. С предложения проект на нов закон за Българската народна банка се правят значителни на брой и съществени по важност промени, което предполага приемането на изцяло нов Закон за Българската народна банка.</p>
-------------------	---

Проблем 2: Действащият закон не съответства на всички изисквания за правна интеграция на Българската народна банка в Евросистемата	
Вариант „Без действие“:	<p>Описание:</p> <p>В случай че не бъде приет нов Закон за БНБ няма да бъдат отстранени правните несъответствия в ЗБНБ по отношение на обезпечаване на правната интеграция на централната банка в Евросистемата, отчетени в Докладите за конвергенция на Европейската централна банка и Европейската комисия за 2022 г.</p> <p>Рискове:</p> <p>Това ще доведе до изразяване на отрицателно становище от страна на ЕЦБ и ЕК относно готовността на страната за приемане на еврото, което ще възпрепятства Съвета на ЕС да приеме решение за отмяна на дерогацията на Република България в съответствие с чл. 140, параграф 2</p>

	<p>от ДФЕС. Вследствие на това Република България няма да се присъедини към еврозоната, а БНБ няма да стане част от Евросистемата.</p>
Вариант 2:	<p>Описание:</p> <p>С приемането на проекта на Закон за Българската народна банка ще се постигне пълно съответствие с всички изисквания за правната интеграция на Българската народна банка в Евросистемата.</p> <p>Рискове:</p> <p>Не се идентифицират рискове при този вариант на действие.</p>
Вариант 3:	<p>Описание:</p> <p>С приемането на промени в действащия закон за Българската народна банка би се постигнало пълно съответствие с всички изисквания за правната интеграция на Българската народна банка в Евросистемата..</p> <p>Рискове:</p> <p>Съгласно чл. 11, ал. 1 от Закона за нормативните актове отмяната на закон и неговото заменяне с нов, който се отнася до същата материя, е възможно само ако промените са многобройни и важни. С предложението проект на нов закон за Българската народна банка се правят значителни на брой и съществени по важност промени, което предполага приемането на изцяло нов Закон за Българската народна банка.</p>

5. Анализ на въздействията

Определяне на икономическите, социални и екологични въздействия

5.1. Икономически въздействия, социални и екологични въздействия

Първата фаза от анализа на въздействията има за цел да идентифицира икономическите, социални и екологични въздействия, които ще се проявят, ако даден вариант за действие бъде възприет.

Настоящата оценка на въздействието следва добрата практика на провеждане на тази стъпка, като посочва основните икономически, социални и екологични последици, които ще се проявяват при приемането и реализирането на всеки един от разглежданите варианти за действие с оглед предоставените от **“Ръководството за извършване на предварителна оценка на въздействието”** примери. Те включват определяне на икономическите въздействия на всеки вариант по следните отношение: конкуренция; конкурентоспособност и инвестиции; право на собственост; иновации и изследвания; потребители; специфични региони или сектори; макроикономическата среда. Определянето на социалните въздействия на всеки вариант се извършва по отношение на: балансираното демографско развитие; заетостта и пазара на труда; стандартите за качеството на работата; социалното включване и социалната закрила; правото на неприкосновеност на личния живот; правото на добра администрация, достъп до правосъдие и до управлението; обществено здраве; сигурността и обществения ред; културата. Определянето на екологичните въздействия на всеки вариант включват климата и климатичните промени; транспорта и използването на енергия; биоразнообразието; чистотата на атмосферния въздух; качеството на водите и водните запаси; качеството на почвата; възобновяемите или невъзобновяемите ресурси; влиянието на фирмите и потребителите върху околната среда; отпадъци/генериране/рециклиране; грижите за животните.

Предвид специфичната област на действие на законопроекта и посочените в част 3 заинтересовани страни, прякото икономическо въздействие и в трите сценария е ограничено до функциите на Българската народна банка и поднадзорните лица. Не се очакват социални и екологични въздействия, при който и да е от вариантите.

С оглед сходство в идентифицираните проблеми, а именно непълно съответствие на действащата нормативна уредба със съответните европейски правни норми, на практика икономическите, социални и екологични въздействия, които ще се проявят, ако

даден вариант за действие бъде възприет и при двата от проблемите, определени в раздел „Описание на проблемите“ могат да бъдат определени идентично.

Проблем 1: Действащият закон не съответства на всички изисквания за забраната за парично финансиране, предвидени в чл. 123 от Договора за функционирането на Европейския съюз

Проблем 2: Действащият закон не съответства на всички изисквания за правна интеграция на Българската народна банка в Евросистемата

Вариант „Без действие“:	Икономически въздействия
	<p>При този вариант неизпълнението на препоръките от Конвергентните доклади на ЕК и ЕЦБ ще продължат да възпрепятстват задълбочава-нето на икономическата и финансовата интеграция на България в рамките на Европейския съюз и еврозоната, а Българската народна банка ще остане ненапълно интегрирана към ЕСЦБ.</p> <p>По отношение на конкуренцията:</p> <p>Вариантът не ограничава свободното движение на стоки, услуги, капитали и работници.</p> <p>Вариантът не ограничава избора на потребителите, не води до по-високи цени поради по-малко конкуренция, не води до създаване на бариери за нови доставчици и не улеснява появата на монополи.</p> <p>Вариантът не подобрява конкурентната среда тъй като не отстранява факторите на неблагоприятно въздействие, които се предвижда да се регулират с обсъждания режим.</p> <p>По отношение на конкурентоспособност и инвестиции:</p> <p>Вариантът не води до ограничаване избора на потребителите, до по-високи цени поради по-малко конкуренция, до създаване на бариери за нови доставчици или улесняване появата на монополи.</p> <p>Вариантът не подобрява и конкурентоспособността на засегнатите пазари, тъй като не отстранява факторите на неблагоприятно въздействие, които се предвижда да се регулират с обсъждания режим.</p>

По отношение на правото на собственост

Вариантът не засяга правата на собственост.

По отношение на иновациите и изследванията

Вариантът няма въздействие върху въвеждането на разпространението на нови производствени методи, технологии и продукти.

Вариантът няма въздействие върху академичните или промишлени изследвания.

Вариантът няма въздействие върху производителността и ефективността на ресурсите.

По отношение на потребителите

Вариантът няма въздействие върху потребителите, доколкото материята е свързана с взаимоотношения между предлагащите стоки и услуги и фиска

По отношение на макроикономическата среда

Вариантът няма въздействие върху свободата на движение на стоки, на капитали, свободата на установяване, свободата на предоставяне на услуги, свободното движение на работници.

Вариантът не влияе върху условията за инвестиции и функционирането на релевантните пазари.

Социални въздействия

По отношение на балансираното демографско развитие

Вариантът няма въздействие.

По отношение на заетостта и пазара на труда

Вариантът няма да доведе до създаване на нови работни места.

Вариантът не води пряко до загубата на работни места.

Вариантът не засяга определени възрастови групи.

Вариантът не оказва въздействие върху функционирането на пазара на труда.

По отношение на стандартите за качество на работа

Вариантът няма въздействие върху достъпа на работниците или на лицата, търсещи работа до продължаващо, в т. ч. продължаващо професионално обучение.

Вариантът няма да окаже въздействие върху съществуващите права и задължения на работниците.

Вариантът няма да окаже въздействие върху съществуващите права и задължения на работодателите.

По отношение на социалното включване и социалната закрила

Вариантът не засяга достъпа до пазара на труда или влизането/излизането от пазара на труда.

Вариантът не засяга реструктурирането, приспособяването към промените и използването на технологични иновации на работното място.

По отношение на правото на неприкосновеност на личния живот

Вариантът не засяга правото на свобода на гражданите и правото им да се движат свободно в ЕС.

Вариантът не се отразява върху личната неприкосновеност на физическите лица.

По отношение на правото на добра администрация, достъп до правосъдие и до управлението

Вариантът не засяга правото на гражданите на достъп до правосъдие.

Вариантът не предвижда ефективни средства за защита по съдебен ред доколкото предполага запазване на съществуващите проблеми.

Вариантът няма да допринесе за по-добрата информираност на обществото по отношение на каналите и процедурите, приложими за подаването на сигнали за нарушения.

Вариантът не засяга политически партии или граждански организации.

Вариантът не засяга медиите, медийния плурализъм и свободата на изразяване.

По отношение на общественото здраве

Вариантът не засяга здравето в резултат на промени в шума, въздуха, водата или почвата.

По отношение на сигурността и обществения ред

Вариантът няма вероятност да увеличи броя на престъпните деяния.

Вариантът няма да се отрази върху капацитета за прилагане на закона.

По отношение на културата

Вариантът няма въздействие по отношение на културата.

Екологични въздействия

По отношение на климата и климатичните промени

Вариантът не би оказал въздействие

	<p><i>По отношение на транспорта и използването на енергия</i> Вариантът не би оказал въздействие;</p> <p><i>По отношение на биоразнообразието</i> Вариантът не би оказал въздействие</p> <p><i>По отношение на чистотата на атмосферния въздух</i> Вариантът не би оказал въздействие</p> <p><i>По отношение на качеството на водите и водните запаси</i> Вариантът не би оказал въздействие</p> <p><i>По отношение на качеството на почвата</i> Вариантът не би оказал въздействие</p> <p><i>По отношение на възобновяемите или невъзобновяемите ресурси</i> Вариантът не би оказал въздействие</p> <p><i>По отношение на влиянието на фирмите и потребителите върху околната среда</i> Вариантът не би оказал въздействие</p> <p><i>По отношение на отпадъци /генериране/рециклиране; грижите за животните</i> Вариантът не би оказал въздействие</p>
<p>Вариант 2: „Приемане на нов Закон за Българската народна банка“</p>	<p style="text-align: center;"><i>Икономически въздействия</i></p> <p>Икономическото въздействие се оценява като най-благоприятно при този вариант, доколкото с приемането на проекта на нов Закон за Българската народна банка, ще бъде изпълнено условието по член 140, параграф 1 от ДФЕС за съвместимост между националното законодателство на Република България като държава-членка с дерогация, включително устройствения закон на нейната национална централна банка, и членове 130 и 131 и Устава на ЕСЦБ и на ЕЦБ. Изпълнението на това условие е един от факторите, които предпоставят възможността Съветът на ЕС да приеме решение за приемането на еврото от Република България в съответствие с чл. 140, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз.</p>

Последното, от своя страна, ще задълбочи икономическата и финансова интеграция на България в Европейския съюз и еврозоната и ще осигури нужния капацитет на БНБ да функционира като пълноправен член на ЕСЦБ.

По отношение на конкуренцията:

Вариантът не ограничава свободното движение на стоки, услуги, капитали и работници.

Вариантът не ограничава избора на потребителите, не води до по-високи цени поради по-малко конкуренция, не води до създаване на бариери за нови доставчици и не улеснява появата на монополи.

Вариантът не подобрява конкурентната среда тъй като не отстранява факторите на неблагоприятно въздействие, които се предвижда да се регулират с обсъждания режим.

По отношение на конкурентоспособност и инвестиции:

Вариантът не води до ограничаване избора на потребителите, до по-високи цени поради по-малко конкуренция, до създаване на бариери за нови доставчици или улесняване появата на монополи.

Вариантът не подобрява и конкурентоспособността на засегнатите пазари, тъй като не отстранява факторите на неблагоприятно въздействие, които се предвижда да се регулират с обсъждания режим.

По отношение на правото на собственост

Вариантът не засяга правата на собственост.

По отношение на иновациите и изследванията

Вариантът няма въздействие върху въвеждането на разпространението на нови производствени методи, технологии и продукти.

Вариантът няма въздействие върху академичните или промишлени изследвания.

Вариантът няма въздействие върху производителността и ефективността на ресурсите.

По отношение на потребителите

Вариантът няма въздействие върху потребителите, доколкото материята е свързана с взаимоотношения между предлагащите стоки и услуги и фиска

По отношение на макроикономическата среда

Вариантът няма въздействие върху свободата на движение на стоки, на капитали, свободата на установяване, свободата на предоставяне на услуги, свободното движение на работници.

Вариантът не влияе върху условията за инвестиции и функционирането на релевантните пазари.

Социални въздействия

По отношение на балансираното демографско развитие

Вариантът няма въздействие.

По отношение на заетостта и пазара на труда

С оглед присъединяването на БНБ към Евросистемата и за осигуряване на формулирането и прилагането на паричната политика на Евросистемата в централната банка ще бъдат създадени нови звена и нови работни места.

Вариантът не води пряко до загубата на работни места.

Вариантът не засяга определени възрастови групи.

Вариантът не оказва въздействие върху функционирането на пазара на труда.

По отношение на стандартите за качество на работа

Вариантът няма въздействие върху достъпа на работниците или на лицата, търсещи работа до продължаващо, в т. ч. продължаващо професионално обучение.

Вариантът няма да окаже въздействие върху съществуващите права и задължения на работниците.

Вариантът няма да окаже въздействие върху съществуващите права и задължения на работодателите.

По отношение на социалното включване и социалната закрила

Вариантът не засяга достъпа до пазара на труда или влизането/излизането от пазара на труда.

Вариантът не засяга реструктурирането, приспособяването към промените и използването на технологични иновации на работното място.

По отношение на правото на неприкосновеност на личния живот

Вариантът не засяга правото на свобода на гражданите и правото им да се движат свободно в ЕС.

	<p>Вариантът не се отразява върху личната неприкосновеност на физическите лица.</p> <p><i>По отношение на правото на добра администрация, достъп до правосъдие и до управлението</i></p> <p>Вариантът не засяга правото на гражданите на достъп до правосъдие.</p> <p>Вариантът не предвижда ефективни средства за защита по съдебен ред доколкото предполага запазване на съществуващите проблеми.</p> <p>Вариантът няма да допринесе за по-добрата информираност на обществото по отношение на каналите и процедурите, приложими за подаването на сигнали за нарушения.</p> <p>Вариантът не засяга политически партии или граждански организации.</p> <p>Вариантът не засяга медиите, медийния плурализъм и свободата на изразяване.</p> <p><i>По отношение на общественото здраве</i></p> <p>Вариантът не засяга здравето в резултат на промени в шума, въздуха, водата или почвата.</p> <p><i>По отношение на сигурността и обществения ред</i></p> <p>Вариантът няма вероятност да увеличи броя на престъпните деяния.</p> <p>Вариантът няма да се отрази върху капацитета за прилагане на закона.</p> <p><i>По отношение на културата</i></p> <p>Вариантът няма въздействие по отношение на културата.</p>
	<p><i>Екологични въздействия</i></p>
	<p><i>По отношение на климата и климатичните промени</i></p> <p>Вариантът не би оказал въздействие</p> <p><i>По отношение на транспорта и използването на енергия</i></p> <p>Вариантът не би оказал въздействие;</p> <p><i>По отношение на биоразнообразието</i></p> <p>Вариантът не би оказал въздействие</p> <p><i>По отношение на чистотата на атмосферния въздух</i></p> <p>Вариантът не би оказал въздействие</p> <p><i>По отношение на качеството на водите и водните запаси</i></p> <p>Вариантът не би оказал въздействие</p> <p><i>По отношение на качеството на почвата</i></p> <p>Вариантът не би оказал въздействие</p>

	<p><i>По отношение на възобновяемите или невъзобновяемите ресурси</i> Вариантът не би оказал въздействие</p> <p><i>По отношение на влиянието на фирмите и потребителите върху околната среда</i> Вариантът не би оказал въздействие</p> <p><i>По отношение на отпадъци /генериране/рециклиране; грижите за животните</i> Вариантът не би оказал въздействие</p> <p>Следва да се отбележи обаче, че Европейската централна банка води трайна политика на управление на рисковете, свързани с климата. Европейската централна банка наблюдава и управлява свързаните с климата рискове в паричната политика и в операциите по инвестиране, както и във финансовата система, както и оценява икономическото въздействие от изменението на климата и политиките за неговото редуциране.</p>
<p>Вариант 3: „Приемане на промени в действащата Закон за БНБ“</p>	<p><i>Икономическите, социалните и екологични въздействия при вариант 3 са идентични с тези при вариант 2, като е налице идентифицираният по-горе риск по отношение на Вариант 3 при неговото прилагане за противоречие със Закона за нормативните актове.</i></p>

5.2. Определяне на специфичните въздействия на вариантите:

Специфичните въздействия на разглежданите варианти са анализирани в съответствие с Ръководството за извършване на предварителна оценка на въздействието, прието с РМС № 728/05.12.2019 година.

С оглед сходство в идентифицираните проблеми, а именно непълно съответствие на действащата нормативна уредба със съответните европейски правни норми, на практика специфичните въздействия, които ще се проявят, ако даден вариант за действие бъде възприет и при двата от проблемите, определени в раздел „Описание на проблемите“ могат да бъдат определени идентично.

<p>Проблем 1: Действащият закон не съответства на всички изисквания за забраната за парично финансиране, предвидени в чл. 123 от Договора за функционирането на Европейския съюз</p> <p>Проблем 2: Действащият закон не съответства на всички изисквания за правна интеграция на Българската народна банка в Евросистемата</p>	
<p>Вариант „Без действие“:</p>	<p>По отношение на малките и средни предприятия: Вариантът няма въздействие тъй като мерките засягат дейността на централната банка</p> <p>По отношение на административните разходи на физическите и юридическите лица Вариантът няма въздействие</p> <p>По отношение на държавния бюджет Вариантът няма въздействие</p> <p>По отношение на конкуренцията в страната Вариантът няма въздействие</p> <p>По отношение на въздействия на потребителите Вариантът няма въздействие</p> <p>По отношение на основните права Вариантът няма въздействие</p> <p>Специфични социални въздействия (демографско развитие, закрила на децата) Вариантът няма въздействие</p> <p>Въздействие на регионално ниво Вариантът няма въздействие</p>
<p>Вариант 2: „Приемане на нов Закон за Българската народна банка“</p>	<p>По отношение на малките и средни предприятия: Вариантът няма въздействие тъй като мерките засягат дейността на централната банка</p> <p>По отношение на административните разходи на физическите и юридическите лица Вариантът няма въздействие</p> <p>По отношение на държавния бюджет</p>

	<p>Вариантът няма въздействие</p> <p><i>По отношение на конкуренцията в страната</i></p> <p>Вариантът няма въздействие</p> <p><i>По отношение на въздействия на потребителите</i></p> <p>Вариантът няма въздействие</p> <p><i>По отношение на основните права</i></p> <p>Вариантът няма въздействие</p> <p><i>Специфични социални въздействия (демографско развитие, закрила на децата)</i></p> <p>Вариантът няма въздействие</p> <p><i>Въздействие на регионално ниво</i></p> <p>Вариантът няма въздействие</p>
<p>Вариант 3: „Приемане на промени в действащия Закон за БНБ“</p>	<p><i>Специфичните въздействия при вариант 3 са идентични с тези при вариант 2, като е налице идентифицираният по-горе риск по отношение на Вариант 3 при неговото прилагане за противоречие със Закона за нормативните актове.</i></p>

5.3. Качествена оценка на по-значимите въздействия и специфичните им аспекти

Качествената или още описателна оценка на по-значимите въздействия и специфичните им аспекти е една от основните стъпки на задълбочения качествен и количествен анализ. Тя надгражда резултатите от структурния анализ, като редуцира информацията, необходима за последващия количествен анализ и извеждането на количествени прогнози за очакваните ползи и разходи от разглежданите два варианта на развитие на регулаторната норма.

Тъй като не е възможно да се обследват всички въздействия върху всички заинтересовани страни, на база на пропорционален анализ на икономическите,

социалните и екологичните въздействия на всеки един от вариантите, разгледани в предходните етапи на оценката, са идентифицирани по-значимите ефекти върху заинтересованите страни. Същите са обобщени в следващите таблици по варианти на действие.

Критериите за оценка и сравняване на въздействията на вариантите, разгледани в тяхната съвкупност, са:

Ефективност – степента, до която се постигат целите на предложението;

Ефикасност – степента, до която целите могат да бъдат постигнати с минимална намеса и при минимални разходи;

Съгласуваност – степента на съответствие със нормативните изисквания

И тук, както и в предходните раздели с оглед сходство в идентифицираните проблеми, а именно непълно съответствие на действащата нормативна уредба със съответните европейски правни норми, на практика качествената оценка е идентична и по отношение на двата идентифицирани проблема.

Проблем 1: Действащият закон не съответства на всички изисквания за забраната за парично финансиране, предвидени в чл. 123 от Договора за функционирането на Европейския съюз			Вариант 1: без действие
Проблем 2: Действащият закон не съответства на всички изисквания за правна интеграция на Българската народна банка в Евросистемата			
Вероятност въздействието да се прояви	Ефективност 1	Ефикасност	Съгласуваност
<i>Ниска</i>	X	X	X
<i>Средна</i>			
<i>Висока</i>			

Оценката на въздействие на този вариант по критериите ефективност, ефикасност и съгласуваност, следва да се категоризира като ниска, тъй като по отношение, както на ефективност, така и на ефикасност при този вариант няма да бъдат постигнати целите на предлаганите законодателни решения, посочени в раздел 3 от настоящия доклад. Ниска е и оценката по критерия „съгласуваност“ доколкото без приемане на проекта на нов

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието | Законопроект
за Закон за Българската народна банка

Закон за Българската народна банка, действащият такъв ще продължи да не съответства на всички изисквания на приложимото европейско законодателство.

Проблем 1: Действащият закон не съответства на всички изисквания за забраната за парично финансиране, предвидени в чл. 123 от Договора за функционирането на Европейския съюз			Вариант 2: приемане на нов ЗБНБ
Проблем 2: Действащият закон не съответства на всички изисквания за правна интеграция на Българската народна банка в Евросистемата			
Вероятност въздействието да се прояви	Ефективност 1	Ефикасност	Съгласуваност
<i>Ниска</i>			
<i>Средна</i>			
<i>Висока</i>	X	X	X

Оценката на въздействие на този вариант по критериите ефективност, ефикасност и съгласуваност, следва да се категоризира като висока, тъй като по отношение, както на ефективност, така и на ефикасност при този вариант се постигат целите, посочени в раздел 3 от настоящия доклад. Висока е и оценката по критерия „съгласуваност“ доколкото с приемане на проекта на нов Закон за Българската народна банка, се постига пълно съответствие с всички изисквания на приложимото европейско законодателство.

Проблем 1: Действащият закон не съответства на всички изисквания за забраната за парично финансиране, предвидени в чл. 123 от Договора за функционирането на Европейския съюз			Вариант 3: приемане на промени в действащия ЗБНБ
Проблем 2: Действащият закон не съответства на всички изисквания за правна интеграция на Българската народна банка в Евросистемата			
Вероятност въздействието да се прояви	Ефективност 1	Ефикасност	Съгласуваност
<i>Ниска</i>			X
<i>Средна</i>	X	X	

<i>Висока</i>			
---------------	--	--	--

Оценката на въздействие на този вариант по критериите ефективност и ефикасност следва да се категоризира като средна, тъй като по отношение, както на ефективност, така и на ефикасност при този вариант биха се постигнали целите, посочени в раздел 3 от настоящия доклад. Ниска обаче остава оценката по критерия „съгласуваност“ доколкото при този вариант би било несъответствие със Закона за нормативните актове.

Общи качествени въздействия от приемането на нов Закон за Българска народна банка

С приемането на проекта на нов Закон за Българска народна банка основната цел на централната банка на България ще остане същата, а именно - поддържане на ценова стабилност. Ще се запазят всички изисквания за независимост на централната банка, които се прилагат и по действащия закон за БНБ.

Принципът за провеждане на единна парична политика на Евросистемата се изразява в централизирано вземане на решения по отношение на паричната политика от ЕЦБ и децентрализирано прилагане на тази политика от националните централни банки. С влизането в сила на законопроекта след присъединяването на България към еврозоната Управителят на БНБ ще участва в Управителния съвет на ЕЦБ с право на глас на ротационен принцип и ще гласува решенията свързани с паричната политика на ЕЦБ. БНБ ще прилага взетите решения децентрализирано, но на основата на общи стандарти и правила, валидни за всички пазарни участници в еврозоната.

Важно е да се отбележи, че основен подход при подготовката на законопроекта е прилагането на законодателна техника, която избягва възпроизвеждането на пряко приложимите разпоредби от правото на Съюза, а вместо това, където е уместно, се включват препратки към тях. Възпроизвеждането в национална разпоредба на разпоредба от правото на Съюза, която е пряко приложима в правния ред на държавата членка, може да създаде несигурност както по отношение на правното естество и произхода на приложимите разпоредби, така и по отношение на датата на влизането им в сила. Това няма да е в съответствие с принципа за еднаквото прилагане и тълкуване на правото на Съюза в целия Съюз.

Освен това предвид хибридният статут на националните централни банки в силно интегрираната структура, която авторите наДФЕС са предвидили за Европейската система на централните банки и Евросистемата, възпроизвеждането в националното право на разпоредба от Договорите и Устава на ЕСЦБ, която е пряко приложима в правния ред на държавата членка, може да създаде несигурност по отношение на актовете, върху които съдилищата на Съюза имат юрисдикция, или по отношение на това дали НЦБ отговаря пред националния си парламент. Това няма да е в съответствие с единната парична политика.

Ако дадена национална разпоредба използва формулировка, различна от съответната разпоредба на Съюза за въвеждането на еврото, тя би създала собствено регулаторно съдържание, което не би било в съответствие с изключителната компетентност на Съюза в областта на паричната политика за държавите членки, чиято парична единица е еврото. Понятието „парична политика“ не се ограничава до оперативното ѝ осъществяване, което съгласно член 127, параграф 2, първо тире от Договора е една от основните задачи на Евросистемата, а има и нормативно измерение, целящо да гарантира статута на еврото като единна парична единица. Поради това държавите членки не могат да приемат разпоредби в тази област, без да са били оправомощени от правото на Съюза.

С влизането в сила на проектозакона, БНБ ще продължи да притежава и управлява собствени резервни активи, които са извън активите свързани с паричната политика. Политиките за управление на активите, които не са свързани с паричната политика, част от които може да са в чуждестранна валута, или следствие на извършването на валутни операции на Евросистемата, ще е необходимо да бъдат съобразени с правилата, залегнали в Споразумението относно нетните финансови активи между националните централни банки и ЕЦБ (Agreement on net financial assets – ANFA) и на Guideline ECB/2019/7 Domestic Assets and Liabilities Management (DALM)

Съгласно правната рамка ЕЦБ и НЦБ емитират евро банкноти в еврозоната, като на практика само НЦБ пускат и изтеглят от обращение евробанкноти. Необходимото количество банкноти се изчислява на базата на прогнози, изготвени от НЦБ и на централната прогноза на ЕЦБ, като то се одобрява от Управителния съвет на ЕЦБ. Общата стойност на евробанкнотите в обращение се разпределя между членовете на Евросистемата чрез прилагане на „алгоритъм за разпределяне на евробанкнотите“.

В съответствие с разпоредбите на правото на Европейския съюз и след присъединяването на България към еврозоната БНБ ще емитира евромонети в обращение (разменни, с номинал 1, 2, 5, 10, 10, 50 цента и 1 и 2 евро с българска страна), възпоменателни (с номинал 2 евро и същите се емитират по повод национална или европейски значима тема) и колекционерски евромонети от благородни метали и мед, като последните ще бъдат законно платежно средство само на територията на Република България. Българската народна банка ще определя дизайна на националната страна на разменните и възпоменателни евромонети, които ще емитира, както и дизайна, номиналната стойност и техническите характеристики на колекционерските евромонети, които ще емитира. Количествата възпоменателни евромонети, които НЦБ възнамеряват да емитират, се одобряват от ЕЦБ.

При включване на БНБ в Евросистемата предоставянето на ликвидност ще се определя изцяло от количеството и качеството на наличното в банките обезпечение. Спрямо характеристиките на наличното обезпечение банките ще могат, в случай на нужда, да се възползват от достъпа им до стандартния инструмент на паричната политика - кредитното улеснение на ЕЦБ или до инструмента за спешна ликвидна помощ (ELA), който би се предоставил от БНБ. Предоставянето на ELA не е безусловен и автоматичен процес. Срокът на кредита, обезпечението и лихвеният процент по ELA се определят от националните централни банки, които трябва да информират ЕЦБ за предоставянето на тази помощ най-късно до два дни след провеждане на операцията по предоставяне на помощта, ако тя е под 500 млн. евро. Ако размерът на кредита е по-голям от 500 млн. евро, националните централни банки трябва да уведомят ЕЦБ възможно най-рано преди предоставянето на спешната помощ.

Както бе посочено по-горе, новите разпоредби в проектозакона няма да доведат до съществени промени в приложимата рамка, дейността, функциите и отговорностите на БНБ по отношение на надзорна дейност и дейността по реструктуриране на банки в България.

Принципните основни функционални отговорности по отношение надзора над така наречените „по-малко значими институции“, участието в съвместните надзорни екипи, отговорни за надзора над значимите институции, комуникацията и координацията на дейността със съответните „хоризонтални“ и „вертикални“ структури и екипи от ЕНМ ще се запазят без промяна. Непроменени остават и ангажиментите по линия на макропруденциалната политика и контролните функции на БНБ във връзка с

изискванията на Закона за мерките срещу изпирането на пари и Закона за мерките срещу финансирането на тероризма.

По линия на функцията по реструктуриране, Регламент (ЕС) № 806/2014, с който е създаден ЕМП, не прави разграничение между държавите членки, чиято парична единица е еврото и държавите членки, чиято парична единица не е еврото, но които са установили тясно сътрудничество с ЕЦБ в съответствие с член 7 от Регламент (ЕС) № 1024/2013, по отношение на техните функции, отговорности и правомощия. В този смисъл членството на България в еврозоната няма да доведе до промяна в разпределението на правомощията между ЕСП и БНБ и изпълняваните от БНБ задачи като орган за реструктуриране и национален орган за реструктуриране по смисъла на Регламент (ЕС) № 806/2014. По отношение на институциите, които попадат в обхвата на преките ѝ правомощия (Less Significant Institutions, LSI), съобразно член 7 от Регламент (ЕС) № 806/2014, Българската народна банка ще продължи да осъществява функциите по реструктуриране, при съблюдаване на изискванията за сътрудничество и координация с ЕСП, в съответствие с предвиденото в член 31 от Регламент (ЕС) № 806/2014.

С въвеждането на еврото като национална валута платежната система за брутен сетълмент в реално време в левове (RINGS) ще престане да функционира. Плащанията, изпълнявани дотогава през RINGS, ще започнат да се изпълняват като плащания в евро в консолидираната платформа за TARGET услуги. Клиентските плащания в левове, извършвани сега през платежната система, оперирана от „БОРИКА“ АД, включително бюджетните плащания, ще трябва да мигрират към SEPA²⁰ плащания в евро, които ще се изпълняват съгласно техническите и бизнес изисквания, определени с Регламент 260/2012²¹. Платежната система БОРИКА ще премине към обработка на инициирани чрез платежни карти платежни операции в евро, като предприеме необходимите подготвителни действия за присъединяване към консолидирана платформа за TARGET услуги.

При присъединяване на България към еврозоната ще се извърши цялостно превалутиране на намиращия се в обращение вътрешен държавен дълг и преминаване към плащания в евро за операциите по управление на дълга на вътрешния пазар. В тази

²⁰ SEPA - Single Euro Payments Area

²¹ Регламент (ЕС) № 260/2012 на Европейския Парламент и на Съвета от 14 март 2012 година за определяне на технически и бизнес изисквания за кредитни преводи и директни дебити в евро и за изменение на Регламент (ЕО) № 924/2009, изменен с Регламент (ЕС) 248/2014

връзка са финализирани подготвителни дейности, които позволяват на Депозитаря на държавни ценни книжа в БНБ (ДДЦК) да извършва сетълмент по сделките с ДЦК, деноминирани в евро, в платформата на Евросистемата за сетълмент на ценни книжа TARGET2-Securities и да продължава да предоставя услугите си в съответствие с пазарните стандарти и изискванията на Евросистемата. На 12 септември 2023 г. ДДЦК мигрира успешно към TARGET2-Securities.

Въвеждането на еврото като официална парична единица ще доведе до промени в събирането, обработката и разпространението на официалната статистическа информация, съставяна от БНБ. За целта БНБ следва да адаптира правилата за изготвяне на статистически отчети в съответствие с изискванията за страните от еврозоната, като ще бъде необходимо изготвянето на данни на по-подробно ниво на дезагрегация и в по-кратък срок, а в някои случаи и установяването на изцяло нови статистически изследвания. Ще бъде въведена нова отчетност за банките, финансовите институции, платежните институции и дружествата за електронни пари с подробни данни за кредитите и кредитния риск, съгласно Регламент (ЕС) 2016/867 на Европейската централна банка²² и с референтни данни за участниците в кредитния процес, съгласно Насоки (ЕС) 2018/876 на Европейската централна банка²³, която ще замени настоящата отчетност за целите на централния кредитен регистър. Българската народна банка ще превалутира в евро всички съставяни от нея исторически серии от данни, считано от първия публикуван отчетен период, за всяка от областите на статистиката от нейна компетентност.

Във връзка с подготовката за присъединяване към еврозоната, се налагат промени в бизнес процесите по отчитане изпълнението на задължителните минимални резерви (ЗМР) на банките, като са необходими технически промени в Системата на БНБ за ЗМР и финансови пазари, в съответствие с изискванията на приложимата правна рамка на Евросистемата. След въвеждане на еврото в страната, отчитането на изпълнението на ЗМР следва да става съгласно изискванията за минимални резерви на Регламент (ЕО)

²² Регламент (ЕС) 2016/867 на Европейската централна банка от 18 май 2016 година относно събирането на подробни данни за кредитите и кредитния риск (ЕЦБ/2016/13)

²³ Насоки (ЕС) 2018/876 на Европейската централна банка от 1 юни 2018 година относно регистъра на данни за институциите и филиалите (ЕЦБ/2018/16) и Насоки (ЕС) 2019/1335 на Европейската централна банка от 7 юни 2019 година за изменение на Насоки (ЕС) 2018/876 относно регистъра на данни за институциите и филиалите (ЕЦБ/2019/17)

№ 2531/98 на Съвета²⁴, Регламент ЕЦБ/2021/1²⁵, Регламент ЕЦБ/2023/21²⁶ и за резервната база съгласно отчетната рамка на ЕЦБ по Регламент ЕЦБ/2021/2²⁷. За реализация на необходимите технически промени в системата и за осигуряване на връзките за обмен на данни с вътрешни системи в БНБ и с консолидираната платформа за TARGET услуги вече са планирани съответни промени и доработки в системите на БНБ.

Към момента е въведен изцяло автоматизиран процес за обмен на данни между банките и БНБ с помощта на Системата за ЗМР и финансови пазари, нови отчетни изисквания за резервната база, в съответствие със статистическите изисквания в еврозоната, както и контрол на отчитаните от банките данни за резервната база чрез съпоставянето им с тези, за целите на паричната статистика.

5.4. Количествена оценка на най-значимите въздействия и на специфичните им аспекти

Извършването на количествена оценка на въздействията на различните варианти на действие на този етап се затруднява тъй като зависят от бъдещи решения на ЕЦБ, касаещи параметрите на паричната политика, както и от динамиката на преговорния процес и предстоящи законодателни инициативи на Съвета в областта на регулацията на финансовите пазари.

В настоящият случай проектът на акт, в частта свързана с постигане на пълно съответствие със законодателството на ЕС, има основно за цел регламентиране на статута на централната банка на Република България. С приемането му, освен изпълнението на формалното изискване за отстраняване на констатациите, съдържащи се в конвергентните доклади, изготвени от ЕЦБ и ЕК на всеки две години, се цели в

²⁴ Регламент (ЕО) № 2531/98 на Съвета от 23 ноември 1998 г. относно прилагането на минимални резерви от страна на Европейската централна банка (ОВ L 318, 27.11.1998 г., стр. 1)

²⁵ Регламент (ЕС) 2021/378 на Европейската централна банка от 22 януари 2021 г. относно прилагането на изисквания за минимални резерви (ЕЦБ/2021/1) (ОВ L 73, 3.3.2021 г., стр. 1)

²⁶ Регламент (ЕС) 2023/1679 на Европейската централна банка от 25 август 2023 година за изменение на Регламент (ЕС) 2021/378 относно прилагането на изисквания за минимални резерви (ЕЦБ/2021/1) (ЕЦБ/2023/21) (ОВ L 216, 1.9.2023 г., стр. 96—97)

²⁷ Регламент (ЕС) № 2021/379 на Европейската централна банка от 22 януари 2021 година относно балансните позиции на кредитните институции и на сектор „Парично-финансови институции“ (преработен текст) (ЕЦБ/2021/2)

качествен аспект постигане на пълната правна интеграция на Българската народна банка в Евросистемата, при въвеждане на еврото в Република България.

По отношение на идентифицираните Проблем 1 и Проблем 2 в настоящия доклад, чрез решаването на които се търси преодоляване на констатираните несъответствия с европейското законодателство, количествената оценка на въздействието е трудна за определяне, тъй като същността на новите правила, предвидени да уредят двата идентифицирани проблеми се състои във въвеждане на тези правила и разпоредби, които да осигурят изпълнението на целите и задачите, възложени на национална централна банка (НЦБ) от Евросистемата, с други думи да осигурят участието на БНБ при формулирането и прилагането на паричната политика на Евросистемата, включително за прилагането на всички инструменти на паричната политика на Евросистемата, както и да се отчетат правомощията на ЕЦБ по отношение на БНБ, предвидени в ДФЕС и Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ.

В този смисъл при Проблем 1 и Проблем 2 при вариант „Без действие“ е налице нулева стойност на количествената оценка, тъй като няма да настъпят промени.

При вариант 2 „Приемане на нов Закон за БНБ“, както и вариант 3 „Приемане на промени в действащия Закон за БНБ“ по отношение на БНБ, следва бъдат отчетени изплащането от страна на БНБ на останалата част от записания си дял в капитала на ЕЦБ, както и задължението за прехвърляне на валутни резерви на БНБ към ЕЦБ

Съгласно Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ единствено националните централни банки на държавите членки на ЕС могат да записват и държат капитала на ЕЦБ. След присъединяването на Република България към Европейския съюз БНБ вече е внесла процент от дела си в записания капитал на ЕЦБ. С влизането в сила на законопроекта, свързано с присъединяването към Евросистемата, БНБ ще изплати останалата част от записания си дял в капитала на ЕЦБ.

Както е посочено в раздел 5.6. останалата част от записания дял в капитала на ЕЦБ, която БНБ ще трябва да до внесе е в размер на 106 431 хил. евро или 0.9832% от общия записан капитал на ЕЦБ. При внесен до момента капитал от БНБ в размер на 3.75% от записания дял и при допускане за запазване на дела на БНБ в капитала на ЕЦБ, това определя допълнителна вноска в размер на 102 440 хил. евро.

По отношение на прехвърляне на валутни резерви на БНБ към ЕЦБ всяка национална централна банка от Евросистемата предоставя на ЕЦБ чуждестранни резервни активи, различни от валутата на държавите-членки, евро, резервни позиции на

МВФ и СПТ, като вноските на всяка НЦБ се определят пропорционално на нейния дял в записания капитал на ЕЦБ. Както е посочено в раздел 5.6. с влизането в сила на законопроекта, свързано с присъединяването към Евросистемата, БНБ трябва да прехвърли на ЕЦБ чуждестранни резервни активи (в злато или активи, деноминирани в щатски долари и японски йени). Окончателното решение за конкретния състав на чуждестранните резервни активи, които следва да бъдат прехвърлени на ЕЦБ, се взема от Управителния съвет на ЕЦБ. Приносът в общия валутен резерв е пропорционален на дела на всяка национална централна банка в записания капитал на ЕЦБ и се отчита счетоводно като вземане от ЕЦБ. По предварителна текуща оценка на БНБ равностойността на международните валутни резерви, които ще бъдат трансферирани към ЕЦБ възлиза на около 960 000 хил. евро.

С влизането в сила на законопроекта, свързано с присъединяването към Евросистемата, БНБ ще участва в разпределянето на паричния доход на Евросистемата и в разпределението на печалбата на ЕЦБ, съгласно дяловото участие на БНБ в капитала на ЕЦБ.

Разпределението на паричния доход е регламентиран с [Решение \(ЕС\) 2016/2248 на Европейската централна банка от 3 ноември 2016 година относно разпределянето на паричния доход на националните централни банки на държавите членки, чиято парична единица е еврото \(ЕЦБ/2016/36\)](#).

Паричният доход от всяка национална централна банка в се консолидира в баланса на Евросистемата и се преразпределя между националните банки въз основа на дела им капитала на ЕЦБ. Сумата на паричния доход на всяка НЦБ се определя чрез измерване на действителния доход, който е получен от специално предназначенияте активи, записани в счетоводните ѝ книги.

Изчисляването на паричния доход на всяка НЦБ се извършва от ЕЦБ ежедневно. Изчисляването се основава на счетоводни данни, предоставени на ЕЦБ от НЦБ. ЕЦБ информира НЦБ за натрупаните суми всяко тримесечие. Размерът на паричния доход на всяка НЦБ се коригира с размер, равен на начислените, платени или получени лихви по задълженията, включени в базисните пасиви, и в съответствие с решенията на Управителния съвет съгласно член 32.4, втора алинея от Устава на ЕСЦБ. Разпределянето на сумата на паричния доход на всяка НЦБ пропорционално на алгоритъма за записване на капитала се извършва в края на всяка финансова година.

Както бе посочено по-горе целта на новия Закон за БНБ е да се обезпечи ефективното изпълнение на целите и задачите, възложени на национална централна банка (НЦБ) от Евросистемата съгласно изискванията на член 140, параграф 1 отДФЕС за съвместимост между националното законодателство на Република България като държава-членка с дерогация, включително по отношение на устройствения закон на Българската народна банка, и членове 130 и 131 и Устава на ЕСЦБ и на ЕЦБ. На свой ред в съответствие с член 140, параграф 2 изпълнение на изискванията на член 140, параграф 1 отДФЕС за съвместимост между националното законодателство на Република България и членове 130 и 131 и Устава на ЕСЦБ и на ЕЦБ е една от предпоставките за вземане на решение за отмяна на дерогацията на Република България и въвеждане на еврото в Република България.

В контекста на техническата подготовка за членството на страната ни в еврозоната е налице необходимост подготвителните и последващи действия във връзка с въвеждането на еврото като официална парична единица в България да бъдат правно уредени в българското законодателство. За да бъде осъществено въвеждането на еврото в страната, е необходимо да се създаде отделна нарочна правна рамка, която да регулира обществените отношения във връзка с присъединяването на България към еврозоната, чрез осигуряване на правна сигурност и създаване на условия за гладко и ефективно функциониране на икономиката. Налага се и регламентирането в националния правен ред на основните обстоятелства, правила и принципи, по реда на които ще се извърши замяната на лева с еврото. Информацията относно необходимите за това ресурси за реализирането на този процес, както и свързаните с това разходи на съответните заинтересовани лица ще бъде съответно предмет на анализ при оценката на този нормативен акт, който ще регулира тази материя.

5.5. Административна тежест

С приемането на нов Закон за Българската народна банка няма да има промяна в административната тежест по отношение на поднадзорните лица. Не се предвижда въвеждането на нови лицензионни, регистрационни или регулаторни режими.

Както бе посочено по-горе, считано от 1 октомври 2020 г. с Решение (ЕС) 2020/1015 на Европейската централна банка²⁸ България се присъедини към ЕНМ чрез

²⁸ Решение (ЕС) 2020/1015 на Европейската централна банка от 24 юни 2020 година за установяване на тясно сътрудничество между Европейската централна банка и Българската народна банка (ЕЦБ/2020/30)

установяването на тясно сътрудничество между Българската народна банка (БНБ) и Европейската централна банка (ЕЦБ). Конкретните задачи и правомощия, възложени на ЕЦБ в рамките на ЕНМ, са уредени в Регламент (ЕС) № 1024/2013 на Съвета от 15 октомври 2013 година за възлагане на Европейската централна банка на конкретни задачи относно политиките, свързани с пруденциалния надзор над кредитните институции. Основните цели на ЕНМ са да осигурява сигурността и стабилността на европейската банкова система, да засили финансовата интеграция и да прилага последователен надзор над поднадзорните кредитни институции. В рамките на ЕНМ, ЕЦБ упражнява банков надзор в сътрудничество с националните компетентни органи чрез установяване на общ подход към надзорния процес.

ЕЦБ отговаря за надзора над определените в България като значими институции във всички аспекти на тяхната дейност, включително дистанционен надзор, инспекции на място, оценка на модели, оценка за надеждност и пригодност на членове на ръководните органи на банките. Директният надзор над останалите банки, класифицирани като по-малко значими институции се осъществява от Управление „Банков надзор“ на БНБ. ЕЦБ разполага с определени директни правомощия по отношение на по-малко значимите институции, свързани с процеса на издаване и отнемане на лицензи, оценката на инструментите на регулаторния капитал, консолидацията, надзорната отчетност, одобрения на придобиване на квалифицирани дялови участия в кредитни институции, издаването на общи препоръки, указания и инструкции, планиране и осъществяване на инспекции на място, включително и поемане във всеки един момент на директен надзор над по-малко значимите институции.

С въвеждането на еврото ще настъпят промени в две основни процедурни насоки, които касаят Българска народна банка като национален компетентен орган в рамките на ЕНМ:

Режимът на установяване на тясно сътрудничество е създаден с цел държавите членки на ЕС, чиято валута не е еврото, да могат да участват в ЕНМ. С въвеждането на еврото в Република България прилагането на този механизъм на участие ще се преустанови и участието на страната ни в ЕНМ ще бъде аналогично на това на всички други държави членки от еврозоната. Съответно, ще отпадне прилагането на специфична за режима на тясно сътрудничество процедура, а именно: доколкото държавата членка, която работи в тясно сътрудничество, не е представена в Управителния съвет на ЕЦБ, който се състои само от членовете на Изпълнителния съвет на ЕЦБ и управителите на

националните централни банки на държавите-членки от еврозоната, няма да се прилага предвидената в Регламента за ЕНМ специална процедура за национален компетентен орган на държава в тясно сътрудничество да изрази несъгласие с проекторешенията на Надзорния съвет на ЕЦБ и с всякакви възражения от страна на Управителния съвет срещу тези проекторешения.

Правните актове на ЕЦБ (включително решенията относно банките) вече ще имат пряко действие в България, тъй като страната вече ще бъде част от еврозоната. Европейската централна банка ще приема решения, насочени до банките в България, а не инструкции, насочени до Българската народна банка, която от своя страна да приема необходимите национални административни мерки, насочени до банките, доколкото това е конкретна специфика единствено на режима на тясно сътрудничество.

С присъединяването към Единния надзорен механизъм, Република България се присъедини и към Единният механизъм за реструктуриране.

Както бе представено по-горе, Единният механизъм за реструктуриране е вторият основен елемент (стълб) на банковия съюз, чрез който се осъществяват политиките в банковия сектор на ниво еврозона. В съответствие с чл. 2 от Регламент (ЕС) № 806/2014, в обхвата на ЕМП попадат кредитни институции, установени в участващите държави членки по смисъла на член 2 от Регламент (ЕС) № 1024/2013,²⁹ и други субекти от финансовия сектор, които са установени в участващите държави членки по отношение на които ЕЦБ упражнява консолидиран надзор. Участващи са държавите членки, чиято парична единица е еврото, или държавите членки, чиято парична единица не е еврото, но които са установили тясно сътрудничество с ЕЦБ в съответствие с член 7 от Регламент (ЕС) № 1024/2013. В рамките на ЕМП функциите, свързани с реструктурирането, се разпределят между ЕСП и националните органи за реструктуриране, в съответствие с предвиденото в член 7 от Регламент (ЕС) № 806/2014.

Що се отнася до участието в ЕМП, с въвеждането на еврото няма да настъпят промени във връзка с приемането на решения, свързани с функциите по реструктуриране на кредитните институции, като на практика ще продължат да се прилагат процедурите, които БНБ прилага и до момента. По отношение на институциите и групите, попадащи в обхвата на преките му правомощия (Significant Institutions, SI),

²⁹ Регламент (ЕС) № 1024/2013 на Съвета от 15 октомври 2013 година за възлагане на Европейската централна банка на конкретни задачи относно политиките, свързани с пруденциалния надзор над кредитните институции.

ЕСП ще продължи да приема решения под формата на инструкции до БНБ, която от своя страна ще следва да приема решения за изпълнение на решенията на ЕСП. По отношение на институциите, попадащи в обхвата на правомощията на БНБ (Less Significant Institutions, LSI), решенията ще продължат да се приемат от БНБ, при съблюдаване на изискванията за сътрудничество и координация с ЕСП, в съответствие с предвиденото в член 31 от Регламент (ЕС) № 806/2014. Посочената разлика в приложимите процедури в рамките на ЕНМ и ЕМП е резултат от съобразената в правната рамка особеност на ЕСП, който съгласно член 42 от Регламент (ЕС) № 806/2014 3 е агенция на Съюза.

С въвеждането на новия Закон за БНБ не се засяга дейността на регистри и не се създават нови регистри.

5.6. Оценка на въздействието върху малките и средните предприятия (МСП - тест)

Приемането на нов Закон за БНБ няма пряко въздействие върху дейността на малките и средните предприятия в страната. Както бе посочено по-горе целта на новия Закон за БНБ е да се обезпечи ефективното изпълнение на целите и задачите, възложени на национална централна банка (НЦБ) от Евросистемата съгласно изискванията на член 140, параграф 1 отДФЕС за съвместимост между националното законодателство на Република България като държава-членка с дерогация, включително по отношение на устройствения закон на Българската народна банка, и членове 130 и 131 и Устава на ЕСЦБ и на ЕЦБ. На свой ред в съответствие с член 140, параграф 2 изпълнение на изискванията на член 140, параграф 1 отДФЕС за съвместимост между националното законодателство на Република България и членове 130 и 131 и Устава на ЕСЦБ и на ЕЦБ е една от предпоставките за вземане на решение за отмяна на дерогацията на Република България и въвеждане на еврото в Република България. Това на свой ред със сигурност ще има ефект върху малките и средните предприятия, но оценката му следва да се направи със съответния нормативен акт, който има ще има за предмет въвеждане на еврото в Република България.

5.7. Описание на разходите и ползите върху заинтересованите лица

Вноска в капитала на ЕЦБ

Съгласно Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ единствено националните централни банки на държавите членки на ЕС могат да записват и държат капитала на ЕЦБ. След присъединяването на Република България към Европейския съюз БНБ вече е внесла

процент от дела си в записания капитал на ЕЦБ. След присъединяването към Евросистемата БНБ ще изплати останалата част от записания си дял в капитала на ЕЦБ.

Останалата част от записания дял в капитала на ЕЦБ, която БНБ ще трябва да довнесе е в размер на 106 431 хил. евро или 0.9832% от общия записан капитал на ЕЦБ. При внесен до момента капитал от БНБ в размер на 3.75% от записания дял и при допускане за запазване на дела на БНБ в капитала на ЕЦБ, това определя допълнителна вноска в размер на 102 440 хил. евро.

Прехвърляне на валутни резерви на БНБ към ЕЦБ

Всяка национална централна банка от Евросистемата предоставя на ЕЦБ чуждестранни резервни активи, различни от валутата на държавите-членки, евро, резервни позиции на МВФ и СПТ, като вноските на всяка НЦБ се определят пропорционално на нейния дял в записания капитал на ЕЦБ.

С влизането в сила на законопроекта, свързано с присъединяването към Евросистемата, БНБ трябва да прехвърли на ЕЦБ чуждестранни резервни активи (в злато или активи, деноминирани в щатски долари и японски йени). Окончателното решение за конкретния състав на чуждестранните резервни активи, които следва да бъдат прехвърлени на ЕЦБ, се взема от Управителния съвет на ЕЦБ. Приносът в общия валутен резерв е пропорционален на дела на всяка национална централна банка в записания капитал на ЕЦБ и се отчита счетоводно като вземане от ЕЦБ.

По предварителна текуща оценка на БНБ равностойността на международните валутни резерви, които ще бъдат трансферирани към ЕЦБ възлиза на около 960 000 хил. евро.

6. Сравняване на вариантите

В съответствие с възприетия подход по отношение на качествено оценяване и сравняване на въздействията от вариантите и приложимостта им спрямо проблемите, сравняването и класирането на вариантите за целите на настоящата оценка е направено също по критерии ефективност, ефикасност и съгласуваност и е приложена скалата за степените за изпълнение - висока, ниска и средна.

Във връзка с правната регламентация на Българската народна банка бяха идентифицирани 2 проблема, които следва да бъдат решени с приемането на нов

нормативен акт, а именно предложения Закон за Българската народна банка. Проблемите са, както следва:

Проблем 1: Действащият закон не съответства на всички изисквания за забраната за парично финансиране, предвидени в чл. 123 от Договора за функционирането на Европейския съюз

Проблем 2: Действащият закон не съответства на всички изисквания за правна интеграция на Българската народна банка в Евросистемата

В настоящия доклад вариантите за разрешаване на гореспоменатите проблеми са многократно сравнявани в раздел 4 и 5..

По отношение на Вариант 1 „Без действие“, следва да се отчете задължителност на съответствието на националното ни законодателство с европейското законодателство. В този смисъл Вариант „Без действие“, при който няма да бъде приет нов Закон за Българската народна банка, отпада като практическа възможност, тъй като при него националното законодателство ще продължи да не съответства на всички изисквания на правото на ЕС за въвеждане на еврото в страната и докладите на ЕК и ЕЦБ за конвергенцията ще продължат да съдържат отрицателни становища относно готовността на България да въведе еврото, което ще възпрепятства Съвета на ЕС да приеме решение за приемането на еврото от Република България в съответствие с чл. 140, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

При Вариант 2 – приемане на проекта на нов Закон за Българската народна банка, се изпълняват критериите за ефикасност, ефективност и съгласуваност, доколкото ще се постигнат идентифицираните по-горе цели, а именно изпълнение на условията по член 140, параграф 1 от ДФЕС за съвместимост между националното законодателство на Република България като държава-членка с дерогация, включително устройствените закони на техните национални централни банки, и членове 130 и 131 и Устава на ЕСЦБ и на ЕЦБ, и в частност отстраняване на всички констатации, отчетени в Докладите за конвергенция на Европейската централна банка и Европейската комисия за 2022 г., както и в предходни доклади.

При Вариант 3 също биха били постигнати посочените цели по отношение на Вариант 2, но би било налице противоречие с изискванията на Закона за нормативните актове.

7. Препоръчителен вариант

Въз основа на сравнението на вариантите, извършено по-горе в доклада, и посочените в него предимства и недостатъци на идентифицираните варианти за разрешаване на проблемите, дефинирани в Раздел 5, като най-целесъобразен вариант за действие е Вариант за действие 2 „Приемане на нов Закон за Българската народна банка“.

С приемането на новия Закон за БНБ ще бъдат решени дефинираните проблеми в началото на този документи и ще бъдат изпълнение общите, конкретните и оперативните цели за осигуряването на правната интеграция на БНБ в Евросистемата като се създаде правна рамка, която да съответства изцяло на разпоредбите наДФЕС и на Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ. Ще бъде осигурено изпълнението на целите и задачите, възложени на националната централна банка от Евросистемата, като бъдат разписани съответните национални норми, които да осигуряват участието на БНБ при формулирането и прилагането на паричната политика на Евросистемата, включително за прилагането на всички инструменти на паричната политика на Евросистемата, както и отчитат правомощията на ЕЦБ по отношение на БНБ, предвидени вДФЕС и Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ.

8. Консултации

С Договора за функционирането на Европейския съюз („Договорът“) на ЕЦБ се възлага консултативна функция по отношение на предложения за актове на Съюза и проекти на нормативни разпоредби в областите ѝ на компетентност. Правното основание на консултативната функция на ЕЦБ се съдържа в член 127, параграф 4 и член 282, параграф 5 от Договора, които са възпроизведени в член 4 от Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка („Уставът на ЕСЦБ“).

Уредбата на провеждането на консултации от националните органи с ЕЦБ се съдържа в Решение 98/415/ЕО на Съвета от 29 юни 1998 г. за консултирането на националните власти с Европейската централна банка по отношение на проектите за законодателни разпоредби, което е в сила от 1 януари 1999 г. Задължението за провеждане на консултация с ЕЦБ съгласно Решение 98/415/ЕО е замислено да действа като превантивна система за предотвратяване на проблеми, произтичащи от евентуално несъвместимо или несъгласувано национално законодателство. На практика със задължението за провеждане на консултация с ЕЦБ на държавите членки се дава

възможност да осигурят запазването на съвместимостта на националното законодателството, включително на уставите на националните им централни банки (НЦБ), с Договора и Устава на ЕСЦБ.

Съгласно член 2, параграф 1 от Решение 98/415/ЕО от националните органи се изисква да провеждат консултации с ЕЦБ по всички проекти за законодателни разпоредби „в нейната област на компетентност в съответствие с Договора“. Това несъмнено включва проектите за законодателни разпоредби, които засягат основните задачи, изпълнявани чрез ЕСЦБ съгласно член 127, параграф 2 от Договора (т.е. определянето и осъществяването на паричната политика на Съюза, осъществяването на валутни операции, държането и управлението на официалните резерви в чуждестранна валута на държавите членки и насърчаването на нормалното функциониране на платежните системи) и член 16 от Устава на ЕСЦБ (емитирането на евробанкноти). Включват се и проектите за законодателни разпоредби, които засягат широк спектър от други задачи, възложени на ЕСЦБ съгласно Договора, включително конкретните задачи относно политиките, свързани с пруденциалния надзор над кредитните институции, възложени на ЕЦБ съгласно член 127, параграф 6 от Договора.

Процедурата на съгласуване завършва със становище. Становището е правен инструмент на ЕЦБ и по правило Управителният съвет е органът за вземане на решения, който отговаря за приемането на становищата на ЕЦБ. Членовете на Генералния съвет също участват в този процес на вземане на решения с цел да допринесат към консултативната функция на ЕЦБ.

На 18 септември 2023 г. Управителният съвет на Европейската централна банка (ЕЦБ) прие Становище относно интеграцията на Българската народна банка в Евросистемата (CON/2023/27) по проекта на нов Закон за Българската народна банка.

В становището си ЕЦБ приветства законопроекта, като изразява позитивна оценка както за целта на законопроекта да се постигне необходимото равнище на правна конвергенция, съгласно препоръките за България, съдържащи се в доклада на ЕЦБ за конвергенцията от 2022 г., така и използваната в законопроекта техника да се избягва възпроизвеждането на пряко приложимите разпоредби от правото на Съюза, а вместо това, където е уместно, да се включват препратки към тях.

ЕЦБ отбелязва и няколко предложения за технически промени в проекта на закона с цел по-голяма яснота, включително относно начина на формиране на провизии от БНБ

и включване на допълнителни препратки към приложими европейски актове, които бяха отразени в проекта.

Проектът на нов Закон за Българската народна банка е бил предмет на дискусия и в различни форуми с участието на представители на държавата и бизнеса. Такъв обществено значим и важен форум е проведената през месец февруари 2023 г. конференция „България по пътя към еврото“, организирана от Министерството на финансите. Сред участниците в нея са Президентът на Република България, министър-председателят, представители на Европейската комисия, действащи министри, представители на гражданското общество.

Друг такъв форум е конференцията „България в еврозоната – какво следва за бизнеса“, организирана от Американската търговска камара в България (АТК) през април 2023 г., в която участват и представители на банковия сектор.

9. Последваща оценка на въздействието

Съгласно Закона за нормативните актове органът, в чиято компетентност е изпълнението на нормативния акт, извършва последваща оценка на въздействието на новите закони, кодекси и подзаконовни нормативни актове на Министерския съвет. В съответствие с чл. 34, т. 2 от Наредбата за обхвата и методологията за извършване на оценка на въздействието и доколкото настоящата цялостна предварителна оценка на въздействието се извършва по отношение на законопроект за изменение и допълнение, последваща оценка на въздействието ще бъде направена по преценка на органа, в чиято компетентност е изпълнението на нормативния акт или който традиционно предлага промени в него. Целта на последващата оценка на въздействието е да се направи проверка на резултатите от прилагането на нормативния акт, въз основа на която, ако е необходимо, се предлага отмяна, изменение или допълнение на нормативния акт. При извършване на последващата оценка на въздействието на закона ще бъдат използвани всички данни и анализи на уредбата на ниво ЕС. Основните критерии, по които да се прецени доколко са постигнати заложените цели на национално ниво, както и по които ще бъде направено изследване на съотношението между поставените цели и постигнатите резултати при прилагането на нормативния акт, са използваните в предварителната оценка на въздействието критерии ефективност, ефикасност и съгласуваност, но в контекста и за целите на последващата оценка на въздействието.

Съгласно изискването на чл. 34 от Наредбата за обхвата и методологията за извършването на оценка на въздействието последващата оценка на въздействието се извършва в срок 5 години след влизането в сила на новия закон, кодекс или подзаконов нормативен акт на Министерския съвет.

10. Източници

- ✓ Договор за функционирането на Европейския съюз
- ✓ [Устав на Европейската система на централни банки и на Европейската централна банка](#)
- ✓ [Конвергентни доклади на Европейската централна банка](#)
- ✓ [Конвергентни доклади на Европейската комисия](#)
- ✓ [Закон за Българската народна банка](#)
- ✓ [Регламент \(ЕС\) № 1024/2013 на Съвета от 15 октомври 2013 година за възлагане на Европейската централна банка на конкретни задачи относно политиките, свързани с пруденциалния надзор над кредитните институции](#)
- ✓ [Регламент \(ЕС\) № 806/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 юли 2014 година за установяването на еднообразни правила и еднообразна процедура за реструктурирането на кредитни институции и някои инвестиционни посредници в рамките на Единния механизъм за реструктуриране и Единния фонд за реструктуриране и за изменение на Регламент \(ЕС\) № 1093/2010](#)[Закон за нормативните актове](#)
- ✓ Наредба за обхвата и методологията за извършване на оценка на въздействието
- ✓ [Ръководство за извършване на предварителна оценка на въздействието - \(РМС № 728 от 2019 г.\)](#)
- ✓ [Решение 98/415/ЕО на Съвета от 29 юни 1998 г. за консултирането на националните власти с Европейската централна банка по отношение на проектите за законодателни разпоредби](#)

11. Приложения

[Конвергентен доклад на Европейската централна банка за 2022](#)

[Конвергентен доклад на Европейската комисия за 2022](#)

[Становище относно интеграцията на Българската народна банка в Евросистемата \(CON/2023/27\)](#)

[Становище на 21 декември 2022 г. относно изпълнението на препоръките от доклада за конвергенцията на ЕЦБ, касаещи независимостта на централната банка \(CON/2022/45\)](#)